

ANUL XV

Nr. 38 (542)

Simbătă

16 septembrie

1972

10 pagini

1 leu

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Măsură și echilibru

Un contact tot mai atent, mai strâns cu realitatea, o întocmire și mai eficace a planurilor în raport cu cerințele tot mai diverse și mai complexe determinate de însuși dinamismul, de prefacerile structurale ale societății noastre socialiste, rezolvarea bine gândită a problemelor economiei — cheia bunăstării și înfloririi personalității umane — acțiunea directă pe teren, într-o continuă conlucrare cu cei ce produc, iată câteva din temele recentei Consfățiri de lucru a comitetelor județene și organizărilor de partid din toate întreprinderile economico-sociale.

În încheierea importantei Consfățiri, tovarășul Nicolae Ceaușescu a sintetizat toate aceste probleme esențiale rezezându-le în focarul radios de idei pe care-l alcătuesc hotărârile Congresului al X-lea și ale Conferinței din iulie. Stilul acestei sinteze strălucite este practic, precis și corect. El însoțește de foarte aproape fiecare aspect al producției, fiecare deficiență lăsată, fiecare soluție pozitivă, verificată, promovată ca un bun câștigat. Acordul inteligent, chibzuit și lucid cu posibilitățile reale, legătura neîntreruptă cu cei ce produc bunuri materiale, spirituale, au fost, după părerea noastră, cele două coordonate mari ale Consfățirii. Subliniind necesitatea unei colaborări și mai intense între organele de conducere și oamenii muncii, necesitatea unei echilibrate dozări a eforturilor și mijloacelor materiale, cumpănirea, măsurarea minuțioasă a tuturor acestor elemente, secretarul general al partidului nostru a spus: „Numai în măsura în care organizațiile de partid, comitetele județene se vor sprijini pe masa membrilor de partid, pe colective largi de specialiști, pe oameni ai muncii vom avea garanția că lucrurile se fac cu spirit de răspundere, că se ține seama de posibilitățile reale; totodată, astfel, vom avea garanția că colectivele respective vor acționa pentru înfăptuirea măsurilor stabilite“.

Important nu e atât faptul că planul unei întreprinderi a fost dintr-o pricină sau alta rău întocmit sau exagerat, în orice caz nepotrivit condițiilor existente. Important e că această eroare, firească uneori, în efortul de depășire, a fost descoperită la timp, și că ea, fiind cunoscută și combătută, nu mai e cu putință în viitor, nu se va mai putea repeta. Căuza însăși, lipsa aceluia acord fiind eliminată. Dorința de mai bine, febrilitatea de a ajunge mai repede la țel pot scuză astfel de neconcordanțe, — timpul societății noastre în curs de dezvoltare este un timp accelerat. Cu atât mai mult se impune o atenție, o concentrare sporită, cu cât progresul general al poporului nostru, progres întărit din cauze istorice obiective, se cuvine înfăptuit acum în plin mers. Dacă unele deficiențe — firești oricărei munci umane însetată de perfecționare în procesul ei de autodepășire — sînt explicabile și de înțeles, la urma urmei, neglijențele, indiferența, birocrăția nu pot fi scuzate, nici tolerate. Asupra acestei atitudini, trădînd superficialitate, lipsă de răspundere, de conștiință civică și patriotică, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a oprit în cuvîntarea sa, făcînd această observație de mare însemnătate: „Să nu uităm că mai există obiceiul de a se încerca să se rezolve problemele prin circulare, pe cale birocratică, în loc să se analizeze problemele concret, la fața locului. Unii vor să se justifice cu adrese și hîrtii, spunînd «eu am spus, am scris». În loc de rezolvări, unii oferă dozare din care poți citi o lună de zile fără să înțelegi nimic. Organizarea discutării și soluționării problemelor pe unități împreună cu cei învinși în alte întreprinderi și ministere, trebuie să devină forma principală a muncii de partid și de stat“.

Pentru orice cetățean conștient, sirguincios, și care pune la inimă prestigiul, onoarea profesiunii sale și rostul înalt căruia își dedică munca, birocrăția este un fenomen detestabil și retrograd. Oamenii valoroși de știință și de cultură, tehnicienii pasionați, promotorii ai noului, constată, din păcate, uneori, că de potrivnic și păgubitor este acest fenomen, cînd împiedică, prin inerția lui, gîndirea vie și creațiile, singura capabilă să facă față sarcinilor istorice puse în fața țării noastre. Scriitorul talentat și devotat idealurilor societății noastre, cercetătorul literar riguros surprind, iarși, nu rareori, în lucrările tipărite, aceeași lipsă de inspirație și de elan, în idelle și frazele gata-făcute, asemănătoare falselor rapoarte de producție ale cite unei întreprinderi.

S-ar părea că între problemele economiei și problemele literaturii nu există o legătură directă și că ce se discută în marile unități industriale nu ne privește, imediat, ca scriitori. Această legătură sau determinare e mai adîncă decît ar părea la prima vedere. Scrierul, fără o economie viguroasă, e și el mai plîpînd, mai lipsit de forță. Eroii literaturii noastre sînt oamenii vii și caracterul acestor oameni, viața lor, pasionată, bucuriile lor, conflictele lor — adevărate și puternice, ea ale oricărei societăți în plină afirmare — depind de măsura, profund marxistă, în care condiția materială asigură o bază trainică pentru activitatea spirituală și inteligenței omenești.

Iată de ce dezbaterile Consfățirii de lucru din 7-8 septembrie crt. au avut un ecou atât de larg în conștiința scriitorilor români. În discuția rodnică și deschisă s-au definit direcții prielnice stării materiale și spirituale a poporului nostru, necontenitei lor îmbunătățiri. Atît de angajată și de încrezătoare într-un destin fericit al patriei, conștiința scriitoricească a luat act cu deplină satisfacție de hotărârile consfățirii. Acestei neînecat și nobil efort de a asigura o temelie solidă pentru o civilizație modernă și o cultură, modernă și ea, vrednică de tradițiile scumpe și de năzuințele istorice ale poporului român, oamenii de condei li vor răspunde cu toată gravitatea și răspunderea cuvenită.

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

AVRAM IANCU, portret de BARBU ISCOVESCU

Vehicol pentru eternitate

La toate intîlnirile festive ale scriitorilor tema preferată a discuțiilor este mereu aceeași: ce semnifică de fapt literatura, pentru ce scriem? Chiar atunci cînd genul evident al unui scriitor al cărui chip e alcătuit din cărțile sale ne alină pentru un moment, totuși obsesia acestei întrebări revine și e identică cu obsesia autorilor întrebări puse în legătură cu toate faptele aparent gratuite ale omului și cărora ne străduim să le dăm o justificare credibilă.

Oare am îndrăgit literatura ca binecuvîntată iluzie, ca mod ideal, de a recompenza viața noastră prin vederea altor vieți, sau pentru că în secolul nostru religia a murit, sau pentru a desemna făpturii noastre omenești un loc chiar în această eternitate? Nici un răspuns. Și totuși un fapt e cert: primele cărți ale umanității cuprind sincera mărturisire a autorilor necunoscuți că ei au scris pentru a supraviețui timpurilor, pentru a deveni eterni. Autorii, așezînd eroilor lor, au căutat nemurirea, au scris acele epopei pentru a traversa timpul. Căci iubind atît de tare literatura, adică tubind atît de nemăsurat viața omenească, autorii de literatură străveche s-au preschimbă în cuvintele lor, intrînd cu ele în spațiile veșnicului timp, în hăruile oceanelor, pe tărîmul neexplorat al aerului.

Tendința vădită a literaturii este aceea a unei puteri omenești în expansiune, a unei forțe vitale aparținînd numai omului, putere pe care omul a esențializat-o în cuvinte pentru a apăra-o de pericolele firești. Roma scriitorului e demnă numai atunci cînd el nu pierde din vedere speranța fierbinte că prin scrisul său salvează viața în care a trăit perpetuînd-o astfel prin re-

amintire și ridicînd-o peste uitare și pierdere.

Am avut întotdeauna o impresie devastatoare intrînd în marile biblioteci. Am mereu sentimentul că intru într-un univers cu largi arhitecturi în care sînt esențializate trăirile omenești, în tomuri grele, în forme geometrice de diferite culori și miresme, că aceste fantastice construcții, operele literare, reprezintă viața omului sublimată, puterea lui, supraviețuie lui. Căci nimic nu este mai copleșitor decît această ofensivă străveche a omului de a explora neînecat cu vasta sa putere universală de dinaintea lui.

Deși omul modern nu mai crede în nemurire, el nu pare destul de grăbit de a dărîma acest mit mare al literaturii, dimpotrivă privește cu stupeoare marele depozit de supraviețuire pe care l-a strîns omenească, și-și zice că deocamdată nici tehnica, nici chiar știința nu poate să-l înlocuiască.

Gabriela Melinescu

Nu închide ochii...

Nu închide timpul ci lasă-l drept să lupte-n stelele clepsidrei ca un gladiator prea tînăr cu rănile împodobite de săruturi, privește-mi chipul pe-o lamă de sable și ce-al să găsești decît cenușa păsărilor migratoare

căzute greu în ochii ce dospesc de lumina soarelui dezvelit sub pleoape.

Nu-ncaie ochii s-ar putea să doară întunericul în reîntoarcerea primară și s-ar putea aprinde atît de greu în noaptea peste casele de catran lumina unui soapt.

Nicolae Jinga

Inima lui Iancu

În casa părinților mei, la Sebiș pe Crișul Alb, Iancu era ca figură legendară încrestat în răbojul duhului vetei. Iarna, în serile prelungite, la sfîrșitul porumbului ori cînd femeile se adunau să toarcă, noi copii ascultam pe cite un bătrîn, mai ales pe unchiul meu Novac, povestind adeseori de vremea Iancului, Istoria lui trecută prin prisma minții fărînești o știam de-a rostul. Din cei care să și luptat sub steagurile lui ori barem să-l fi văzut după zdrobirea revoluției din '48 de către cele două împărății, habsburgică și faristă, în sat nu mai trăia nimeni. Bunicul meu Iuon a lui Bălințu murise înainte de a-l cunoaște eu, dar el văzuse pe Iancu în mai multe rînduri, după revoluție desigur, căci bunicul se născuse în anul 1848. El și auzise cîntînd din fluier la tirgurile de la Halmagi. Unchiul Novac știa toată povestea și cu faptele Iancului și cu minciunile împăratului, care îi făgăduise mărta cu sarea pentru binele românilor din Ardeal și pînă la urmă nu i-a dat nimic. De aceea nici n-a vrut Iancu să se mai „înfașoșeze“ la împăratul Francisc Iosif I, căci de el e vorba, cînd acesta a venit în Munții Apuseni. Ce să mai aștepi de la un minciunos? Medalia sau decorația ce i-au oferit-o slugile împărătești, Iancu a respins-o, căci nu pentru medalii luptase el în fruntea moșilor, ci pentru drepturile națiunii sale, pentru libertate, frăție și independență. Vina e a celor care nu l-au înțeles la timp. Unchiul Novac scotea că vina e numai a domnilor. El au stîrnit vrăjba și n-au lăsat să se înfăptuiască visurile revoluționarilor iobagi, nepoții și strănepoții lui Horea.

Pentru noi copii, Iancu era viu, îl simțeam atunci mai ales cînd împreună cu unchiul Novac și cu alți bătrîni cîntam în cor:

„Umbă Iancu prin butuci,
Domnii fug fără păpuși“

sau:
„Iancule fecior de moș,
Mîntuie țara de hoși“.

Nouă ni se părea că lupta urmează încă și Iancu e încă undeva prin bungetul codrilor cu cetele lui de moși și cu tunurile din lemn de cireș. Intr-adevăr, flacăra ce o aștase el, suflînd cenușa de pe spuză sub care mocnea jarul răscoalilor lui Horea, plîpăia vie în inimi și razele ei sciepuu în ochii bătrînilor, cînd intonam sprintenul și nepotoli-

tul cîntec al opincii, dar în surdînd, căci era un cîntec interzis de împărăție și de domni. Iată-l:

„Sus opincă pînă poși,
Că mai am o doi-tru zloși,
Că dacă ti-i găuri
Iară eu te-o plotiogi,
Cu ploțog de cordovan,
Să țînă de-acum un an.
Ți-oi unge curelele,
Să lucești ca stelele;
La guroi țî-oi pune flori
Să miroasă pin'la nori,
La nojiță zurgălu,
Să ne-audă Dumnezeu“.

Acesta era tainicul nostru imn național, al celor de la țalpa țării. Era cîntecul celor de jos cîntat viori și vesel, dar altoit pe minții și sete de dreptate, cu nădejdea și credința că dreptatea nu se poate să nu vină odată, așa cum o vestiseră pe Cimpia de lîngă Blaj Simion Bărnuțiu și Avram Iancu.

Noi nu spunem niciodată Avram Iancu, ci simplu Iancu și nici nu încercăm a ne închipui că s-ar mai putea numi altcineva Iancu, care a fost unul și a rămas mai viu decît sufletul nostru decît cei în viață. Îl vedeam în toată gloria sa cînd începea grav cîntecul:

„Pă drumul Feleacului
Mărg carăle Iancului,
Nu mărg cum mărg carăle,
Ce scîlpeșc ca soarele“.

Știam toate cîntecul despre el înainte de-a fi învățat carte și de a fi cunoscut din istorie negrele treburi ale împărăției habsburgice. Dar aceste cîntece, știnite nemylodit din inima poporului, de care inima Iancului niciodată nu s-a desprins, nu erau oare tot niște lecții de istorie, scrise cu literă de foc și de sînge? Cred că odată cu ele, în copilăria îndepărtată, m-am pătruns de duh revoluționar, de dragoste de țară și de sete de dreptate.

„Merguți cu poporul, să nu rădăciți“ a spus Simion Bărnuțiu. Iancu l-a înțeles mai bine ca oricine și a stat în linia de foc a luptei, în fruntea poporului, cum stătuse la timpul său și Horea.

Acum se vădește cită dreptate au avut înțaișii noștri. Nici pentru noi nu este nimic mai sfînt decît să mergem cu poporul, ca să nu rădăcim, avînd în frunte comunistii, pe drumul socialismului, către zările comunismului.

Mai tîrziu, ori de cite ori mă gîndeam la Iancu și la moșul meu Iuon a lui Bălințu care-l auzise cîntînd din fluier, îmi venea în minte ciobanul care se tînguie după turma lui pierdută. Dar revoluționarii lui se împărățiseră doar, nu se pierduseră, și așteptau vremea bună, cînd să ridice iar steagul de luptă, ca și toți revoluționarii din România.

Azi întregul popor, cuprins de idealurile fărîririi patriei socialiste, e adunat sub același steag, steagul de luptă al partidului comunist.

Din umbra sa, punîndu-și fluierul în curecau lată de la briu, Iancu privește cu drag.

Mihai Beniuc

ÎN ACEST NUMĂR:

Luciditate: semn și reper
de Paul Georgescu

Poeme de Ioana Diaconescu,
Florica Mitroi, Marcel
Gaiton, Dim. Rachici, Emil
Brumaru, Mircea Dinescu

Cîntec de toamnă

Lîngă uitare s-a deschis un drum
Lung, și timpul trece pe acolo
superb
Ca un pîn printr-o vale de fum
Ca un apus printr-un suflet de cerb.

Și totul rămîne așa, căci oricum
Schimbarea e singurul lucru incert
Chiar dacă pînă uitate e scrum
Sau pulbere dusă de vînt în deșert.

La ora cînd noaptea deschide
fereastra
Odișii uitate în mine mă strig
Și simt cum se zbate albastra
Arlpă cu urme de frig.

Ștefan Dincă

ECOUL SĂPTĂMÎNII

Congresul internațional minier

Recentul Congres al minierilor, cel de-al VII-lea, și-a încheiat de curînd lucrările la București. Reprezentanții ai C.A.E.R., Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa, delegații din numeroase țări participante, mulțumim organizatorilor pentru condițiile deosebite pe care țara noastră le-a oferit acestei importante manifestări științifice internaționale, și-au exprimat punctul de vedere și conducerii activității în încheierea minierii.

Problema mineritului, în condițiile lumii moderne, se impune, prin cîteva desiderate de prim ordin, atenției specialiștilor. Marile energii cuprinduse în solul și subsolul globului

nostru, departe de a-și fi epuizat resursele, constituie încă și vor constitui pentru multă vreme de acum înainte, o adevărată cheie a progresului economic. Rezervele naturale, detectate cu cele mai moderne aparate de investigație, judicioasă exploatate și integrate circuitului economic, sînt capabile să hotărască în bună măsură un fundament material tehnico-mineritului, una dintre cele mai vechi activități productive umane, în consens general cu dezvoltarea științei, folosind-o mai mult decît ne-am putea noi închipui, neștuturilor, a devenit și tînde să devină tot mai pregnant o ramură a viitorului Epoca nucleară, cum este numită mai mult metaforic epoca noastră, nu se poate dispensa de imense bogății furnizate de adîncurile pămîntului.

În condițiile de civilizație pe care le parcurgem organizarea și conducerea muncii, indiferent de domeniul de activitate, hotărască în ultimă instanță totul. Sînt imperative care interesează în egală măsură și mineritul. El este, astăzi, de neconceput în afara stadiului general de progres științific. În fața marilor sarcini pe care le are de rezolvat țara noastră, declanșînd, la nivelul tuturor sectoarelor productive, o adevărată „ofensivă a organizării“, cum fericit a fost formulată, problema mineritului are o importanță deosebită.

Observator

Avram Iancu

Intrat din viață în istorie și în legendă și conștient de amindouă ca goruni Munților Apuseni și din stăruință, Avram Iancu a atras asupra sa, chiar de la primii pași marcați pe scena vieții, atenția și admirația unora din cei mai reprezentativi scriitori și istorici români.

Printre ei aflăm de înșuși autorilor celor două capodopere ale scriiturii patriotice românești de la mijlocul secolului trecut, **Cinstirea României** și **Românii sub Mihai Viteazul**, Alecu Russo, poet al gloriei lui Decobal, Ștefan cel Mare și Nicolae Bălcescu. Culorile și accentele întrebunțate pentru a evoca chipurile demitice ale acestora, vor fi revărsate și asupra tinărului erou al Transilvaniei, Iancu — crescut în tradiția revoluționară a lui Horia și a direcției istorice a lui Petru Maior — având pentru ei aceeași valoare de simbol mitologic românesc, de fulger prometic.

Cel dintâi l-a văzut pentru prima și ultima oară la Blaj, pe Cimpia libertății, în memoria-bila zi de 315 mai 1848 — ziua în care din 40.000 de pieturi românești a izbucnit strigătul furtunos „noi vrem să ne unim cu țara” — și a rămas pentru totdeauna văzută de glasul și de graiul său cu accente și limpezime de bals popular, „Intr-un tinut al Ardealului — avea să povestească Russo mai târziu citorilor — România lăzărare” pe la 1848 o zi frumoasă pe un cimp întins, unde patruzeci de mii de români stă să asculte sub aripile unui steag în trei culori cumințea inteligenței ardelenice. Moldovenii și muntenii pribegii, priveau cu bătaie de inimă adunarea ostilă grămădită cu grămăzi, după satele și tinuturile de unde veniseră — oamenii. Un popor întreg de același port și aceeași limbă ca și a poporului nostru (din Principate — n.n.) stă măret în lumina soarelui, și printre sumane se vedeau amestecate multe irtucuri; aceste surtoce acoperite pieturile tinerețului de frunte țel din Blaj și din școlile Ardealului, tineret cu mare curaj și mare iubire de neamul românesc 19.

Cel care a vorbit mai fierbinte și mai viu a acestei multimi, și totodată mai limpede și mai convingător, întrecând în fermitate și avânt pe oratorii oficiali ai adunării, a fost tinărul canonic din Munții Apuseni care, pentru a da curaj milor de iobagi adunați pentru a asculta cuvântul mîntuirii, le-a strigat în cele mai familiare din cîntele lor: „Otați-vă pe cimpul românilor! Sîntem mulți ca cucuruzul brazilor, sîntem mulți și tari, și Dumnezeu e cu noi”. Pe acest vorbitor, preciza Alecu Russo, ale cărui cuvinte s-au transformat într-o furtunoasă chemare revoluționară, românii aveau să-l numească, după încrederea lui, „împăratul Munților”, fiindcă nimeni nu se îndrăgnea cu mai multă îndrăzneală decît el, și nimeni, apărîndu-le, în fruntea moșilor, stîncile și codrii seculari, n-a smuls dusmanului mai multe și mai fulgerătoare bîlînte.

Bălcescu, în vara anului 1849 l-a văzut în însăși inima Munților, la Abrud și în cîmpii înconjurat de prefecți și tribuni săi, de oastea vietează a nebruiților moși. „În acea vreme, avea să mărturisească Bălcescu într-un discurs ținut în 1851 în exil — cînd inima lui era zdrobită, cînd din toate părțile vedeam naționalitatea română călcată și strivită de dusmanii străini, fusesi fericiți a găsi acolo, pe acele piscuri triage, pe deasupra noilor, o naționalitate și o viață românească înfocată și puternică. Cu ce entuziasm frenetic fusese acamiat și binecuvîntat, de toți acei țărani, de toți acei oameni care au venit să le aducă urări de noroc și izbîndă din partea fraților lor din țară, minunată de viață lor! Generalii acestei oști țărănești — și cîza mai departe Bălcescu cu gîndul la Iancu și la ceilalți comandanți și moșieri — erau deosebiți și niște tineri abia ieșiți din școlile de teologie, filozofie și jurisprudență, ei nu puseseră pînă atunci mîna pe o armă, cînd nevoia îl silii a se face generali și a căștiga bătălii. Lipsii de cunoștințe și de principii de artă militară, ei le inventaseră pe loc, în timpul luptelor, și au rămas cu ei din bușteni adevăratele principii ale războiului și cum simțise importanța pozițiilor naturale și folosul ce stîrui a trage din orice localitate. Femele nu rămăseseră în urmă nici cu curajul, în mijlocul simțimentelor naționale, afirma în continuare Bălcescu — ele luară parte la toate primejdiile soților lor. Din virtul mîntuitor ele aruncă o ploaie de bolovani, care răreau batalioanele vrăjmășești. Cîntecelor lor nu erau ca mai înainte, cîntec de dor și de nădăd, ci cîntec plin de patriotizm și de simțiment național”.

Femele care provocaseră admirația lui Bălcescu erau „moașele” care, călărind cu aceeași agerime ca și soții și frații lor, cistigaseră, sub conducerea Palagiei Roșu, marea bătălie de la Fintinele, unde a fost zdrobit unul din cele mai îndrăznețe detașamente române.

Căutînd mereu „eroul”, organizatorul militar al românilor, conducătorul lor la lupta pentru libertate, unire și independență, simbol al curajului și al spiritului de sacrificiu, N. Bălcescu îl aflase în trecut în Mihai Viteazul, pentru care a scris unele din cele mai frumoase pagini istorice românești, iar printre contemporanii săi, în Avram Iancu. El fusese omul de care în 1849 Bălcescu legase nu numai speranța libertății Ardealului, ci chiar și a Tării Românești cotoptie de sugrumătorii revoluției.

Deși aparținînd unei alte generații, Eminescu, fascinat și el de idealul libertății, a avut aceeași admirație pentru Avram Iancu, eroul romanului său **Geniu pustiu**, scris în perioada în care poetul dădău și versurile din **Ce-ți doresc eu șie dulce Românie**, Toma Nouă, fiind dus și în Munții Apuseni pentru a se entuziasma de scenele evocate de Bălcescu cu două decenii mai înainte.

Ceea ce determinase pe Eminescu să îndrepte pașii lui Toma Nouă pe calea lui Bălcescu, fusese faptul că „împăratul codrilor bătrîni și al mîntuitor erui și sterpi (Iancu, n.n.), aduna vîruri din viațelile lor stîncose, în jurul stîncilor, murele românești”. În creația împietrită al mîntuitor și în aerul lor rece — povestește Toma Nouă prin pana lui Eminescu — flutura tricolorul, trîia libertatea Transilvaniei. Intr-o noaptea — precizează personajul am văzut un steag-culo măret, în cîmlele mîntuitor, pe frînturile lor de piatră, care de care mai înălțate, se aprindeau, unul cite unul, focuri mari, — părea că mîntuitor înșuși se aprinsese. Împrejurul focurilor vedeai sezînd cete întregi de oameni și lîncile culcate pe umere strălucind în aer, lînci de coase, care în urmă erau să devină stînci inimicilor. Din creștele mîntuitor români slobozeau roți înfășurate în paie și aprinse, care se rostogoleau cu o repezune demonică, pînă se pierdeau hăulînd în prăpăstia adînci. În inima pămîntului, Bănuțelul sunau din vîrful stețel înțit și se părea că suflătea de aramă ale mîntuitor se trezise și sunau a moarte lumii. Culme de culme ardea, alția uriasi ochi roșii, cite unul pe-o frunte de deal. Codrii bătrîni trosneau amorțit de iarnă, stețele și lîna erau mai palide în cer, cerul înșuși părea mai sur. Era unul din acele spectacole mărețe, din acele tablouri urase, pe care numai Dumnezeu le poate zugrăvi pe tabla întînsă a lumii, înaintea ochilor umiți și a inimii înfrînte”.

Eminescu a urmărit dealul imaginea lui Iancu și în poezia populară, și intenționa, după cum ne indică unul din manuscrisele sale, să scrie chiar și un poem pentru slava vitezei sale, așa cum scrisese și pentru Horia.

Ca și Mircea, învingătorul de la Rovine, Avram Iancu reprezenta în viaținea lui Eminescu pe luptătorul înversunat care, ca și înaintasul său cu cinci veacuri mai înainte, își aprășe „sărăcia și nevoile și neamul”, și de aceea tot ce viețuia în Munții Apuseni, „rîul, ramul”, stîncă, și fusese prieten numai lui și îl făcuse să dobîndească victoriile din Zarand, de la Abrud, de la Bucșe, de la Gura Cornii, de la Roșia, de la Ponorul Remetei și din atîtea alte locuri.

Prăbușii în urma periferii și îngrăditului împăratului de la Viena, Iancu, răzător pe potecile Munților săi cu un nou rege Lear, a devenit aic simbolul protestului și suferinței întregului popor român, un simbol menit să înfrunte veacurile. „Iancu mai trăiește încă — scria în 1869 Iosif Vulcan — parcă el singur ar fi fost menit de soarte sură a înnea în sinul său du-

rele seculare ale unei națiuni, — parca el singur ar fi fost ales de providență să suferi pentru întreaga națiune română. Iancu mai trăiește, și suverenia lui va trăi etern în sinul poporului român, cîmpile și munții Transilvaniei vor răsună pururea de cîntec create pentru gloriificarea faptelor sale, — și tradiținea va vorbi cu admirație din generațiune în generațiune strănepoților despre Eroul munților în 1848”.

După moartea sa, săvîrșită în condiții obscure la 10 septembrie, avea să înceapă judecata critică a ideilor și acțiunilor sale, integrarea sa în ritmul organic al istoriei poporului român. „Iancu — scria în 1872 George Barițiu relevînd rolul istoric al celui dispărut — a fost un om născut pentru acțiunea care a venit tocmai la timp, locmai în acei ani epocali, care, dacă n-ai fi trecut peste noi lășind numai urme de simple adunări de punctațiuni (cereri), deputațiuni, petițiuni și proteste, poate că națiunea română ar fi în aceste zile (la 1872) de încercare nouă încă și mai rău decît a stat pînă în anul 1848. Zică înamicii noștri — afirma în continuare Barițiu — orice vor vrea despre Avram Iancu, ei a fost pentru noi unul din acei bărbați adevărați providențiali, ale căror merite pentru libertate nu vor fi în stare a le întelne toți fanfanonii din lume”.

Aceiași aprecieri aveau să ținească în 1924, la sărbătorirea centenarului nașterii eroului, și din condeul lui Octavian Goga, poetul pătimirii noastre de odinioară. „Iancu — afirma Goga în fața mormintului de la Tebea — a smuls de la început mișcarea de la patruzeci și opt — din oaza băstăriei a suplicațiilor seculare către «ora înălțată cezar-crătesc» și l-a dat un caracter revoluționar. Fiinta lui îmbibată de fanatism a dominat masele din primele clipe. Acest tinăr de douăzeci și cinci de ani, cu graiul respect și scurt, cu scriplii de oțel în adîncii ochilor albaștri, și-a dat seama că numai armele pot hotărî într-un proces de veacuri, care a batjocorit pînă la singe plebea năpăstuită. La adunarea de pe cimpul Libertății în 3/15 mai la Blaj, Iancu a venit în fruntea moșilor organizată înamicii noștri — afirma în continuare Barițiu — portun de cumințea iobăgăscă. Peste capul episcopului Lemeni și al canonicilor lui sușuși stăpînirii unșureșii, sarcasmul lui a plensit ca un bici de foc. Dincolo de ingrijorarea căpetniilor circumștate, tribunul de la Cimpia rădă tinerete, nervi și optimism. Prin el a primit mișcarea noastră nota vitezei și romanțimul de epopee”.

În 1965, biograful său marxist, profesorul Silviu Dragomir, autorul celei mai cuprinzătoare

și mai dinamice monografii consacrate vitezei, avea să afirme cu tot atîta înăfuleție că „Avram Iancu a fost reprezentantul cel mai de seamă al revoluției române transilvanice și un veritabil erou al poporului ale cărui virtuți le-a făcut să strălucască peste veacuri ca o pîdă vie urmășilor iubitori de patrie și ca un izvor luminos de mîndrie națională”.

Rolul istoric al lui Iancu, privit în adevăratele lui dimensiuni, a fost subliniat la 8 octombrie 1966 de înșuși tovarășul Nicolae Ceaușescu, care cu ocazia unui popas la mormintul eroului, a ținut să declare că Iancu a fost un „înfăcărat luptător pentru drepturile sociale și naționale ale poporului nostru. Născut în aceeași vatră a suferinței ca și Horia, a cărui pîdă revoluționară l-a îmbărbătat în acțiunile sale, Avram Iancu — a precizat în continuare tovarășul Ceaușescu — s-a impus în ochii contemporanilor săi, ca și ai posterității, ca o figură luminoasă, expresie a luptelor hotărîte și a selei de dreptate și independență națională a poporului român”.

În doinele și baladele poporului, Iancu apare sub imaginea unui eliberator și a unui „domn” al celor cotoșii:

Pînă fu Iancu'n domnie / Mincam pită ca'n cîmpie, / De cînd Iancu s-a lăsat / Iar mincăm măi ușat. / Iancu cu fluier de vie / Ne escose din iobăgie, / Iancu cu fluier de ooc, / Ompiu țara de noroc...

Chipul său e chipul vitezei fără asemănări și fără prihană:

Pe dealul Feleacului, / Merg carele Iancului, / Nu merg cum merg carele, / Strălucesc ca soarele. / Carul merge-mpiedicat, / Iancu merge supărat, / Pent-un hot de împărat, / Boiș cu coarne de ceară, / Om ca Iancu nu-i în țară, / Boiș cu coarne de spume / Om ca Iancu nu-i în lume, / Boiș cu coarnele verzi / Om ca Iancu nu mai vezi!

Prin ideile revoluționare, prin patriotizm, dinamismul curajului, înțelegerea, spiritul de sacrificiu și abnegația sa, Avram Iancu a fost unul din cei mai reprezentativi luptători români ai secolului al XIX-lea, numele său fiind îndobolubit legat de lupta pentru libertate, unitatea și independența poporului român.

Vasile Netea

Goruni
lui Horia
din Tebea
veghind
mormintul lui
Avram Iancu

Tribunul Apusenilor

Pe cimpia pîinii, Mureșul respiră printre forme fără surprize, între culori bune, cunoscute, are să declare că Iancu a fost un „înfăcărat luptător pentru drepturile sociale și naționale ale poporului nostru. Născut în aceeași vatră a suferinței ca și Horia, a cărui pîdă revoluționară l-a îmbărbătat în acțiunile sale, Avram Iancu — a precizat în continuare tovarășul Ceaușescu — s-a impus în ochii contemporanilor săi, ca și ai posterității, ca o figură luminoasă, expresie a luptelor hotărîte și a selei de dreptate și independență națională a poporului român”.

Pe strada Bibliotecii, linie de saia de lectură, Bathyzeeumii care pare a-și fi unat două dulapuri cu cărți deasupra porții masive, scoate cel puțin o dată pe zi din depozit, un catalog gros, roșcat. Aparatele de filmă și fotografat, pixurile, ochiul caută un nume Iancu Abraham. Numele este urmat de obișnuita coloană a notelor, în care este înscris aproape mereu „erou”. Cînd elevul Iancu Abraham, notat cu amănunțit în acest catalog al Gimnaziului catolic din Zlatna, dintre anii 1837-1841 se întorcea acasă, în Vidra de Sus, redevenea Avramu. Un fiu de moț, blond cu ochii albaștri, pe care iobagul Alexandru Iancu, îl dăduse la școala superioară din Zlatna.

Intr-un cabinet al Muzeului din cetatea Albei, se rînduiesc într-un dos gros de fotocopii și fotografii originale, o stampă. În primul plan o pereche tinără, adăpostită sub o umbrelă mare, neagră. Căcări serpușese printre case mărunte, urcînd spre rotunjimile mîntuitor. Zlatna veacului al XVIII-lea. Ilustrată dulce a pămîntului cotopt de pietriș adus de riurile repezi, sub care se pierdea aul. Moții iobăgiți, pierduseră dreptul mineritului, trăind din cioplitul lemnului. Pe sub arcadele săliilor înalte ale muzeului, vocele șugurilor abia se aud. Nimeni nu ridică glasul în muzeul din Alba Iulia.

În prima sală de la parter, dintr-un perete, segențe breughelian acurarea celei dintîi adunări „din timpuri nememorabile, cea mai frumoasă din cîte adunări de popor s-au ținut pînă la acest timp în Transilvania. Acest popor, fript de arsura soarelui și de sete, rădă ore întregi fără a se mișca măcar o urmă de la locul său.”)

Caut între coloanele așezate în formă de stea, un tinăr de 24 de ani, în coaj abastru și pălărie neagră, cu pene de cocos. Chipurile se aseamănă într-atît, încît ar putea fi oricare dintre zece de mii de moși coborîți de pe creste, în cimpia Blajului.

În forumul Blajului, tribunii vorbeau. Din mîntuitor, pomea lacrima Cornelei.

„Românii să se pregătească, să se înarmeze, fiindcă a sosit timpul să fie și ei liberi, să-și facă în țară și să-și înțelepe coasele”. Vorbea frul Mariei Gligor și al lui Alexandru Iancu.

„Noi ne-am adunat, frați români, ca să dăm de știre celorlalte naționalități din țară, care au domnit pînă astăzi peste noi, pe nedrept, ca gerbi mai mult nu vrem să fim, că vrem să fim liberi — noi nu vrem să domnim peste alții, dar nu vom mai suferi, noi cei mai numeroși și cei mai vechi locuitori ai țării, ca să se facă vze o lege în această țară a noastră fără vreea noastră”.

Sub cristallul vitrinelor clipește stîns pistoalele trenurilor și totă distruge săbiile lui Iancu. Fluierul este de un veac, alături de sarica în care a fost găsit mort, la început de septembrie, pe prispă unui brutar din Baia de Criș, tribunul Apusenilor. Testamentul concis, cu scris subțire, plecat spre dreapta, vorbește prin veacuri: „Ultima mea dorință. Unicul dor al vieții mele e să-mi săd înălțimea fericii, pentru care vreau să pun am și lucrul pînă acum durere fără mult succes, ba tocmai acum cu intristare văd că speranțele mele și jertfa adusă se prefac în nimica”.

Prietenul din copilărie, și primul biograf, Iosif Sterea-Săbuleț, scrie în cartea de testamentul craiului, tremurată, pe hîrtie îngușă ca de pergamament, un poem memorial: „Iancu a murit în Baia de Criș în 10 septembrie, ziua născerii mele, 1872. Dormi în pace netericite amice. Dormi liniștit, va veni o zi cînd vom fi liberi, iar atunci se va găsi condeul care să le învie din morți și să-și facă numele nemuritor”.

Fiecare casă, fiecare loc pe care se construiesc în această reședință moșăescă sînt dense de istorie. Proporțiunile cu dimensiunile sale — 8760 hectare — orășul pare cel mai bogat în plăci comemorative din țară.

Încă de la intrare, o clădire masivă în care a funcționat un timp primăria, vestește că aici a fost între anii 1848-49 cartierul general al lui Avram Iancu, prefectul legunii Auraria Gemina. Leguinea Auraria Gemina a coborîit din istorie în Cimpia Apusenilor.

Pionierii au început să adune în încăperile cartierului general, mărturie ale vieții Iancului. Clemente Aiudeanu, Mihail Andreica, cel mai viteaz tribun din oastea „ghenerarului” Iancu, Nicolae Corheș eroul care a distrus armata lui Vasváry Pál, la Fintinele, ajutor de amazoanele Felagiei Roșu din Mărgel, au trăit în Cimpeni. În drum spre casa tribunului Corheș, o boltă închisă de o poartă zăbreliată, poartă inscripția: „În acest loc s-a produs în 1782 incidentul singeros care a fost preludiul războaielor de la 1784, condusă de Horia, Cloșca și Crisan”.

O femeie înveștată de 80 de ani locuiește în casa lui Corheș. Cînd vorbește despre Iancu, privește în jur — craiul este pe aproape. Trebuie să se întoarcă de pe cărările numai de el știute.

Piața Cimpenilor este dominată de cea mai frumoasă statuie ecestră a eroului — Iaran Tînar, fervent, privește mîntuitor.

Din acest oraș și-a condus moșii, aici s-a reunit la prieteni, de aici îl scria colonelul Iosief Simonffy, sub lozina sa „Libertate, egalitate, frățietate”: „maghiarul de existență (de azi) și vilitor nu pate vorbi fără român, aici românul fără maghiar”.

Tot aici s-a întîlnit Bălcescu în țaina casei unui tribun cu craiul mîntuitor.

Am plecat spre Bistrița, călăuziți de Arșez, Auziem de la bătrînii Cimpenilor că acolo trăiește Iuliu Coroiu, învățătorul pensionar care

știe toate cîntecile Iancului.

— La o masă, în cerdacul învelit în mușcate, un bărbat de aproape 80 de ani, privește înălțimile.

— Ce fel de om era Iancu? îl întreb după un timp.

— Blînd, Bun. Uneori era morocănos. Nu l-a fost viața așa cum a vrut. Așa.

— De unde știți?

— Bunicul meu a fost lîncier în oastea Iancului. Și prieten. Așa. Aveau pămînturile îmbinate la mutură. El a avut în timpul din urmă al vieții Iancului, grija lui. Se lăsa dus de viață. Nu o mai dorea.

Iuliu Coroiu vorbește rar, gîndind în urmă.

— Ne iubea foarte mult.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile. Ridică uneori o mină — care își șterge privirile.

— Ce mai putea să facă la urmă, fugarul? Mergeți în Lupșa și căutați în cetina din vale, fațul împăratului. Origine vîi arată. Este un faț verde tot anul. O dată nu l-a căzut frunza de 100 de ani — încoace. Acolo l-a așteptat Franz Iosief pe Iancu. Degeaba l-a așteptat. Cine ne minte, nu mai are chip în țara noastră. Așa.

Iuliu Coroiu tace. Ridică uneori o mină — care își ș

MARCEL GAFTON

Cerc invingător

Colinzi argintul mai curind pleziș bolnavă Inmem — palidă-n lămiu, duel păstrat din roua mea dintii — etaj înalt la spațiul din hașiș.

Adică, din trecuturi îmi rămii scrisoare alfabetizând în șis o fatuță lacrimă-n așis — clar geam cu floare-aprinsă în călcii.

Cit născociră torsuri, în, adaze cretice protezele de oaze, vecia tot cămașa-și mi-o îmbracă.

O sete-mi frige pielea pin-la Z: e cerc învingător hora buimacă — rotund resrînt rotund, ce-n sine pleacă.

MIRCEA DINESCU

Baladă

Mama ta poartă ochelari cu două lentile fată! Tău te păzește din turn grăbește-te iubită într-am citeva zile și am să plec soldat într-un cătun.

De nu să-ți porți neprimădărea tristă ca pe-un câștig umil de ciuva franci eu am să-mi fac obiele din batisă pe rântle aprinse în botaci.

și am să lăcrimez pe pacul puștii șopirle reci, dacă m-ai fi iubit te-aș fi-nvățat ceva ce încă nu știți și seama n-aș mai lua de ce-i în blid.

Așa, cind lungi trompete îmi sfieșie auzul, scuze ce la șobolani și îmi îmbrac umila mea stafie în pinză cu gindaci diafani

Și-apoi într-o cazarmă crene-ată hăruț de sorți fantastici, ireali, fără mamă și fără de tată am să învăț cit sintem de egali.

Cind tu în parcuri roze te vei bate cu flori printr frumosi adolescenți eu am să duc o ranță în spate și-am să-i învăț algebră pe sergenți

Cind tu ai să dansezi fără vre-o griță curțită îndelung de-un lecan de mine se va-ndrăgosti vre-o schiță și-am să te văd printr-un întors ochean

Așa că fle-ți milă sau blesteme îți voi rosti în loc de rămas bun lasă părinții și nu te mai teme căci am să plec soldat într-un cătun.

Cind treci

Sub pași tăi cad viermii în extaz se bilbie salcimi și fac spume rușinea-mi fuze beață din obraz și m-aș dori pământ mușcat de rime,

pe care surizind să îl zdrobesti cu tălpile și-apoi fără sfiță trupul să-ți plimbi în douăse calești înveșmîntat în pielea goală,

Ianuarie să curgă-n luna mai să-nnebunească în altare popii și regii sub coranele de pai, cind treci prin dreptul meu și mă dor ochii...

Văd lucrurile — tot pe lucruri le cad

numai eu doamne nu mai dau de mine un diavol roșu-mi trimbiță prin vine că lacrimile val, mi s-au uscat,

și ce-am poțit doar ochiului i-e dat și floarea rânti-orbelor albine pe-o paște sobolilor vecine Infern și paradisi amestecat.

Și hat în ușa norilor și bat poate-mi deschide, dar mai are cine, nici stralul înțereș nu-mi șade bine

nici umblința de a fi bărbat la o femeie pururi înhămat numai eu doamne nu mai dau de mine,

Spectacol

Daniel Gavrilovici

Nu căuta în mine ce n-ai sperat nici tu o muzică în Univers decide ciți ingeri vor zbura din crisalide cite femei vor spune cărnii — nu.

Și pietrele bolborosesc un nume și măruț putred fecundează sori, noi afirmăm de sfircul unei sfori mișcându-ne în teatrul sfintei glume

și ne visăm ba prinți ba cerșetori pe cind cei mulți dorm surizind pe blide iar restul mai înaltă piramide toți sub cortina putrezilor nori.

ursitoarea albastră

Știu doar că la un moment dat m-am urcat pe vârful unei coline, m-am ambiționat să mă cârțir plin acolo. Ca să mă uit în zare și să-mi formez o imagine de ansamblu, nu pentru altceva. Numai că deodată mi-a scăpat piciorul și-am simțit clar cum alunec într-o vale verde nemăpometit de pitorescă. Nenumărați oameni au sărit imediat să mă salveze așa cum obișnuiesc ei ori de câte ori cade vreunul dintre noi în prăpastie. De milioane de ani oamenii nici nu fac altceva decit se tot salvează unul pe altul de la pieire.

Foarte curind însă Lucian mă ajunge din urmă și începe să meargă pe urmele mele pas cu pas. Cine știe ce era în sufletul lui.

— Ar fi cazul să ne grăbim, îmi spune după un timp.

— Altfel ce? — Se închide. — Și ce, n-o să mai putem țesi? — Depinde, deocamdată sintem pe dinafară și nu se pune problema. De cind sint ghidul acestui castel trebuie să fiu foarte atent la ora închiderii, pentru că s-ar putea să treacă. Știi, timpul nu așteaptă, eînd e vorba de ora închiderii. De cind sint ghidul acestui castel sint foarte neliniștit cind mă uit la ceas. Această măștiuță n-are suflet, altceva are.

Pină la urmă toți sintem ghizi propriului nostru castel și nu facem altceva decit să stăm cu ochii pe ceas, și spun eu că rău mi-l dar abia acum îl recunosc. Îl privesc pe furis cum gesticulează ostentativ ca orice ființă derutată de imprevizurii, hărțuită, dezarmată și pină la urmă coruptă. Într-un fel, trebuie s-o sfirsim fiecare dintre noi. În funcție de apăsările fetei, de neajunsuri, de datele noastre nestiute, indescribibile, pe care le posedăm în continuare. Există și ceea ce nu se așis, oclile eforturi s-ar investi. Există tot, din capul locului, chiar dacă nu se arată și nu folosește.

Pătrundem în castel pe o intrare laterală. — Camera armelor, explică Lucian fără nîd un chef de viață. În încăpere ce se mai așis de mult nici picior de armă. Doar noi doi, într-o cavităte goală ce în burta unui animal îndiferent. Lucian mă trage mai departe printr-un coridor de ceas galben și luminat acum cu faguri transparenti pentru ca soarele să picure prin ei fire ludoase de zile și vieți.

— Saloaul urșitoarelor, anunță el deschizînd e ușă secretă. Mama era foarte bună prietenă cu aceste persoane și deseori ele luau ceșul cu noi. Se mai văd și acum urme de ceșii. De fapt mama le invita în fiecare miercuri, erau prietenele ei din copilărie pentru care pregătea în mod special un foc viușin în cămînuț din mijloc. Din cămîn n-a mai rămas nici urmă. Masa pe care bunica așisa plătoul cu fursecuri și în care strecura tot felul de mirodenii. Asta, pentru că urșitoarele n-aveau voie să se atingă de mirodeniile pămîntului, totuși ele se îndopau pe săturate cu fursecurile bunicii prefăcîndu-se că nu știu nimic de existența lor. Iar bunica le se pliea. Adevărul e că ori de câte ori își punea ea în cap să lăpătească pe cineva, nu se lăsa. Deși habar n-am ce urmărea. Cred că avea de gînd să ne angajeze o soartă teribilă. Sau pur și simplu se distra? N-am știut niciodată ce punea ea la cale cu mirodeniile ei. În schimb mama era destul de absentă. Sau mi se părea mie? Oricum, nu era ea ființa care să-și găsească locul, chiar dacă cineva i-l ar fi oferit. Nu-și lipsește întotdeauna exact ce îi se oferă. Iar ei, chiar nu știa nimeni ce-i lipsea. La un moment dat însă bunica a surprins o oarecare complicitate între ea și urșitoarea albastră. Așa că imediat s-a apucată să-i coacă niște fursecuri speciale. Iar urșitoarele, cu cit gustau mai mult din mirodenii, cu alt se deslășiau. Erau destul de corupibile. Pentru că ele nu puteau să aranjeze decit soarta altora nu și propria lor soartă. Și foarte curind, într-o seară în care unchiul Arhip locma cobora din foșor, urșitoarea albastră s-a îndrăgostit de el nebuște. De fapt era prea superb unchiul Arhip și vrea să știu cu cine nu s-ar fi îndrăgostit de el văzîndu-l coborînd din foșor. Așa că imediat au început să se înfălțose în spatele seret. Eu, după ei. Nu fetelegem însă pentru ce se uitau unul la altul ore în șis în loc să fi sărit zădul castelului și să fi fugit în lume. Merita să

fugi oriunde cu urșitoarea albastră. Bineînțeles numai dacă o lubeai. Sau lubrea n-o fi schimbînd nimic? Spune-mi drept Worth, eu n-am fost niciodată în această situație, m-am ferit cu toate că de nenumărate ori în viața mea mi-ar fi plăcut să fiu în locul unchiului Arhip. Aș fi murit de plăcere. Chiar dacă el a sfirșit-o pină la urmă așit de prost, încit toată lumea a rămas stupefăită. Pentru că cine s-ar fi așteptat la o nenorocire așit de mare? Înțelegi Worth, oamenii sint de acord cu nenorocirile, ele se stabilesc cu mult înainte, dar au o singură pretenție, să fie prevenți. Nu le place să fie luși prin surprindere și orice nenorocire va veni în casa lor, nu le rămîne altceva decit s-o găzduiască cum se cuvine. Nu te așisa, totul a fost vindut. Sau e putred. De fapt plouă chiar aici unde ardea focul. Venise toamnă, vîntul spulbera orice, așa cum obișnuiesc el și cerul de pe alee coborise așit de mult încit se lovide de turnul foșorului. Mama își instalase foșorul în fața aceluț turn și acolo a împletit. Gurile rele începuseră să se agite foarte tare și să dezgroape o serie întregă de morți, toți morții familii noastre, pe mormîntul cărora încercam să stoarcă tot felul de lacrimi și printru toți străinii numai mama suferea, ea singură știe ce-i cu sufletul ei și cu sufletul morților ei. Numai ea se putea lăsa persecutată de acele suflete, ceilalți se prefăceau. Moartea unchiului Arhip a rămas în casa noastră, ca o perlină pe care el și-o uitase după o vizită și toată casa, în ploaie, așesta înapoierea lui. Pentru că era nor-

ce n-am avut parte de aceea care mi-a plăcut. Deși, cu timpul, m-am convins că absolut nimeni nu primește altceva, decit ceea ce i se cuvine, fără nici o supărare.

Deci, tocmai cind bunica începea să vociteze, vocea unui cralic necunoscut a străbătut saloaul cel mare, anunțînd ferm ocuparea tuturor teritoriilor. Așadar nu mai era nimic de făcut, toată lumea a rămas mască iar eu, în ploaie, fără nici o soartă. Chestie de timp, pină la urmă, secunde și fracțiuni de secunde. Atita tot. Așa că mie, nu-mi poate reproșa nimeni de ce n-am făcut una sau alta, de ce așa și pe dincolo. Nu sint catalogat. M-au omis. În felul meu sint salvat. Poate singurul din familia mea care am reușit să mă salvez. Camera icoanelor: „Precista în vizită la sfința Elizabeta”.

Apoi, în camera alăturată, doar portretul unei doamne. Foarte slăbit, Lucian se sprîjni de mine. Își așisa gîtuț pe umărul meu și încetul cu încetul îmi vis copilăresc și strălucii pe buze, răsună sfios prin trupul lui de băiat rățăcit, susură pină la mine și înapoi ca într-un balans nesigur și prelungit. Tot la fel cum în copilărie, porînd în la a asemenea joc ajungeam pină la urmă să ne lovim. Pentru că nu există jocuț. Doar datele lor sint nesigure și ajutoare. Iocul în sine este parcurs cu seriozitate și asprime, cu o pasiune greu de stăpînit. Nimeni nu intră într-un joc pierdut de la bun început. Doar dacă este prescurtat și pină la urmă exclusiv pe nedrept și nici atunci ei nu la jocul în gîtuț, nu renunță la el.

Brașul lui Lucian alunecă de-a lungul meu ca o prezentă delicată și trecătoare, la fel cu aripa unei păsări ce se duce și nu ti se poate întipări pe trup, numai pe suflet.

Portretul doamnei albe revine din ce în ce mai des de-a lungul coridoarelor de ceară, ca și cum ne-ar așesta. Sunetul aripilor ei îl face pe Lucian să palpeze ca un dezmetitad aflat în central atenție. Cine n-ar amuși sub mîngîierea ei satinată și cum să nu te lași ispitit de imaginea necunoscută pe care din dorința de a o păstra, o urmezi orbește, pină la capătul lumii. În acest fel m-am trezit plîndînd dururile de aur ale acestei lumi secrete. O lume filigranată infiltrată cu măiestrie în mătasea peretilor. În firele de marmură, în sertare putrede, pulverizate a căror întimitate astmatică îmi rămîne definitiv închisă. Turnul castelului, construit pe măsura propriului său dezastru. Îngrozit, Lucian se repezede și închide ferestrele galbene. Oricum, prin cornea lor pleznită se preling încontinuu băltoace de cer. Apoi îmi arată scara secretă pe care el n-a mai folosit-o și care nu mai posedă niciun mecanism.

Dormitorul în care ne aflăm are aerul unei flori asfiliate. Astenutiurile părăsite în dezordine dezelece o lume dispărută cu îmbrățișările ei cu tot, scenete de dragoste și gelozie și vise și insonnii și nasterile ei; o lume împletită într-o atitudine intimă pină de defectele ei. Lucian încearcă să acopere totul cu minile lui, la nevoie cu trupul. Numai că un simplu gest ar transforma lumea într-o pată de cenușă. Și abia atunci te întorci cu ce mai acoperi dezastrul. Dacă omenirea s-ar descurca și fără dezastru. Pentru asta ar trebui să se oprească la timp. Nenumărate scene de familie încrustează peretii, întâmplări începute splendid în cadrul imaculat al discolor și sfirșite cine știe pe unde și în ce chip. Doamna albă îmbrățișîndu-și copilul, întîlnindu-l înnoite, să-și ia zborul, să se tîna bine pe patinele lor, în șaua lor. Apoi ea singură și îndurerată de-a lungul mării (un instantaneu decor). Și din nou împrejmuită de filii ei ca de mesteceni subțiri și tremurători planșari chiar în fata porții pentru o anumite ceremonie. Aici, o zi de Crăciun. Ultima? De fapt, nimic prevestitor în inocența și monotonia imaginilor. Nimic cert. Totul, același cadru repetat cu rădăre din diferite unghiuri, pină la o anumită secvență. Dar și în această ultimă secvență toți rîdeau. Absolut nimeni n-a bănuț întorsătura.

Imaginea necunoscută doamnei continuă să mă urmărească ca o obsesie necontrolabilă. Este adevărat că n-am văzut-o niciodată deși am fost tot timpul, la doi pași de ea. Doar pe fiul ei. I-am văzut aici lângă mine. Și nu mi se pare de loc cinstit să fi trecut pe lângă ea și să nu mă fi oprit, ca și cum n-aș fi existat. Grav este că trecînd, n-am recunoscut-o, că nu i-am acordat maximum de atenție și devotament pentru ca ființa ei să mă înșoțască orbește. Numai astfel îi împiedici pe oameni să dispere, trăgîndu-și după tine cu o dragoste oarbă îngreuiată de neliniști puse pe spinarea celuiălalt. Nimeni nu se aruncă în prăpastie cu toată avuția celuiălalt legată de glezne, ci cu propria-i și apăsătoare-i avuție. Așa se întimplă că greutatea lui e întotdeauna mai ușoară pentru tine, mai simplu de cărat. Și dragostea, oricît ar fi ea de simolu de dus, încetul cu încetul se îngreuiază. Este însă o povară fără de care nimeni n-ar mai mișca. Cum să urnești o greutate fără altă greutate?

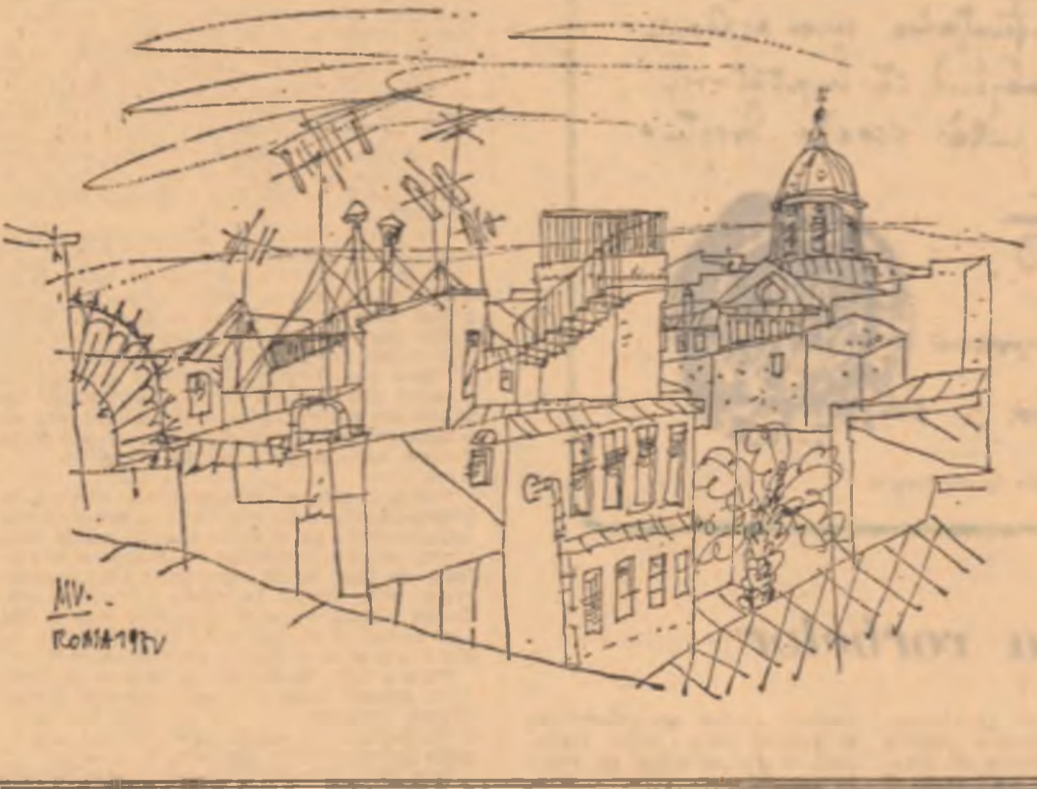
Ce păcat că n-am copilărit cu tine Lucian, că n-am avut această unică și superbă ocazie să fim împreună avînd același mamă. Nol trei făcîndu-ne de cap pe străzile capitalei, fiind așit de glumeți încit cu timpul să glumim pe socoteala noastră. Iar eu, aș fi mers pină acolo încit să patinez cu necunoscuta doamnă, aș fi înșoțit-o la toate sporturile timpului ei, numai pentru plăcerea de a-i fi alături. Eventual am fi serbat împreună același vreme pentru ca s-o fac să ridă. Ce păcat că n-am locuit eu în rubinul aflat pe degetul ei, sau chiar în orice altă piatră existentă în imediata ei apropiere. Aș fi cărat acea piatră cel puțin un timp. Și cine știe din ce motive așit acum înțgerul ei alb cum se zbate între cer și pămînt, între mine și fiul ei modelat cu propria-i mină, ca un vas delicat aurit, la încheetura căruia ea a încrustat în secret diamantele ei nelustrinate, pentru ce cineva, origine-ar trece pe acolo să poată pune în vas o floare de dragoste și bună credință. O floare cu suflet cu tot.

Proză de Alexandra Târziu

mal să vină și și-o ia. Asta-i perlina Worth, s-a cam jerpelit. O mai port uneori, cind curăț foșorul de frunze.

Totuși nimic n-a împiedecat-o pe bunica să-și aducă în salon piestourile cu fursecuri. Chiar dacă urșitoarea albastră nu ne-a mai călcat pragul. Bunica cu mina ei a izgonit-o, deși era un gest copilăresc, deoarece ea figura în testament din tată-n fiu, alături de toate celelalte bunuri, stăruind cu credință în fiecare generație. Și sint absolut convins că întotdeauna pleca înșoțită cu cite cineva. Doar toate generațiile își spinzură unele pastunzi, de dragul celorlalți nu pentru altceva.

Cred că în seara aceea bunica cu urșitarele ei puneau la cale un fapt extrem de important, probabil soarta amneziei, de-ar fi pus-o mai repede, dar pină s-au fișit ele, ce s-a mai putut salva? Într-o seară pe masă o droaie de hărți pe suprafața cărora intenționau să planteze o floare, destul de puștie. Numai că nu reușeau. Locul alba ba era prea înalt că nici nu puteai presupune unde se termina, ba cine știe ce desert care nu figura pe niciuna din hărți. Așa că eu, abia îmi înșam rîsul, iar bunica își lesise complicitatea din stîmte, gesticulînd și făcînd din mine preschimbătorii ei. Ce mai, pină la urmă m-am dat seama că deora pe care o tot făpiau ele de câte ocl și tu-i mai găsesc locul pe pămînt, eram chiar eu. Somsule. Pur și simplu mi se pregătea scarta, chiar atunci, acolo în saloaul cel mare. Ceea ce nu mă interesa în nici un fel, urșitoarea albastră nu era de față, priecul? Și numai ea mi-ar fi putut găsi un loc în lumea asta. Doar dacă locul acela al meu îl dăruiesc unchiului Arhip. Adică, în mod sigur nu-l mai avea, altfel, aș locui eu acum în rubinul degetului ei. Vreau să-și spun Worth, că nici nu mă interesează altă soartă, din moment

FLORICA MITROI

Odată cu amurgul

Nimeni nu se poate lăuda cu nimic asupra mea, eu nici un rîu, nici crabul care în fiecare zi, o dată cu amurgul, lese din gaura sa de sub stîncă și rîzînd și tremurînd viclean vine să-mi sugă singele, nici el nu se poate lăuda, flîndcă eu îl las, eu îl dau pe pleptul meu.

Dar ce se va întimpla cind crabul va refuza: atunci rolurile se vor modifica, dar eu o vință, minimă modificare, căci fostul crab nu mă va lăsa pe mine pe pleptul lui

Monstrul de aur

Monstrul îmi băga părul său de aur în gură, și malformațiile sale divine și suflete

lui său vină și ghearele sale de ceară și pîntecul viu ca un troc din care mă adăpam și eu în flăcări îl duceam, în tronul înșoțit al mîlei auzeam cum i se desface carnea cu zgomote virile și triste

Între pămînt și cer

Nu mai adevăr între pămînt și cer. Între mister și norul leneș, numai sfînci de aur și junglă, numai ormelelți rare vestalesc într-o clipită halna de aur a milențiilor

Întîrziatul

Sărmanul întîrziat, cu mîntea lui feroce și plîmă de vicleni, cum îmi tirăște părul

meu duloc pe ușiș, cum se foacă în rîu răcoros cu dîntii mei ca și cînd ar fi pietricele, cum călă în ploaie frumosiș duțrezii mei ochi verzi scăpînd de lubre și cum se ascunde tremurînd în dosul stîncilor cînd eu dau eu sapa ca să-l omor, eu, dulcea lui femeie oarbă.

Poem

Lumea sub formă de tertare mi se înfălșează și eu nu dorșec să schimb nimic, nici acești stîpi albaștri, nici acești munți înfinți, nici aceste pterodactile care cu dulce fișit mă ating, nici acești oăriști albi și muți ca o nelăstătoare statuie, pe care cu strigăte pline de trenezie îl recunosc.

DIM. RACHICI

În ochiul meduzei

În ochiul meduzei oceanul adoarme îndrăgostit. Cărări invizibile duc cu o singură zbatere. Cine s-a plins pescărușului de prea multă întindere?

Cine-a urcat în mansarda apelor pipăind cu spinarea văzduhului?

Semne și semne ale neliniștii. Chiar și gîndurile capătă o relativă imponderabilitate.

Chiar și instinctele rămîn fără echilibru stabil. Cine s-a plins pescărușului de prea multă lumina? Semne și-n ochiul meduzei oceanul tresaltă îndrăgostit — Totul în jur căpătînd transparentă.

Adormind într-o floare

Totul e să adormi într-o floare și floarea așit de frumoasă încit s-o culegă o fată.

Lepădîndu-se de petale ca Isus de ispite floarea intrînd în nitare.

Dar obsesia parfumului încă în nări să palpite.

Ochi frumos bolnav de seară

Ning umbre din văzduhul dens și-i ochiul devorat de sens. Murînd ca-n lungi plecări puțin adoarme lumea-n cristalin...

DANIEL TURCEA

Samyama

lumina cărnii moale dans al lui

atunci și acum și atunci încet, foarte încet să te-apropii ca și cum al fi, lin, respirat un gînd un loc fix sau o vreme

— luminate de gînduri dispar —

el lasă-le

Lume de aici și de acolo și vremii lor străvezii și incerte

Astfel, rar surde logici.

Haloul de fraze al Lumii-ncetează și flind și aici și acolo în adevăr

vel cunoaște, știînd fără-a-nșelege ca un om de paște

ca adus de lege mult deasupra apeli lotusului, luminii să-i deschidă sală pași-l prin petale

cale a luminii vinovată cale

ini parcurse-n singe desfăcînd încet petalele serii vremii noastre cind stete-adevărute, vii au să apară vom alege o viață ca o clipă rară cerurile păstrate de același cuvînt cînd

de frumusețea Milni Sale-n aer descrînd o vale spre a mingia fructe, fructe-n pomii care o văzură mari

melodiosă lume-n miez

incit ore și pămînturi de demult veniră ino-dată-n lume și au plins privind

Slava lor și-a frunții frunzelor, lumină cum gîndește

în dazi mătasea ca în mări și-n marmuri, singele, aflînd

clipa cînd apare viață în cuvînt cînd totul arhaic în Oxid, încet își reanințeste,

mai frumos, peanul

lumi-n constelații, oarecare buclă loabecvchlană-n părul Berenicei timp în timp cuprîns

ca un glonte-n rană lată

Sacral, gestul iată, Fața Sa

NICOLAE IOAN STĂNESCU

Copacii

Ce vor spune copacii cînd la fel ca tine vor rămîne acolo, vor rămîne singuri acoperiți de alb nu se vor mai auzi șoaptele lor și privirile tale vor căuta departe, printre semne. Ce vor spune copacii cînd se vor reintîlni cu tine, cu fruntea soarelui coborîț aproape.

Departe

Ce liniște și trupul așteaptă, vine-r coborîrea lentă să se aștearnă. nu e lucefăr, nici semn poate umbra ce chiamă acolo pe strada Lunel oit de departe și totuși aici

La nunțile de ape

Mă cutremură lubrea mărilor care sărută pămîntul cînd ard furtivele de soare și cerul oboară ca o rugă nevăzută, mă cutremură dansul și liniștea sirenelor care așteaptă corăbierii, ce departe se aud stricățele, stricățele care mă chiamă cînd se încoronează noaptea fecioară îmbrăcîndu-și rochia de luceferi, mă cutremură-nîlnirea cu el unde nu mai este plimbi doar singele oămintului care se strecoară ca un sarne de foc plîu-n adincuri

la nunțile de ape.

Coverta de nisip

Acum coboram panta dealului, sărind stângaci printre grămezi de bolovani și bucațele de beton armat ale șoselei desfundate. Vântul se așchiază antrenând din spate digul portului și din vale, grăunțe mici de nisip și praf de ciment care-mi gâdilau nările și se aduna la colțurile ochilor înălțându-mi de bătaie rece și zguroasă a aerului. Eram foarte atent. Esențial mi se părea să fiu cât mai atent, să nu mă împiedic, să nu mă lovesc. Voiam să mă distrag fără să reușesc.

Cînd urcaser dealul se însera. Ea mă aștepta probabil de mult. Nu știu de ce, dar pașii îmi erau rari. Mergeam neliniștit numărînd pînă la cîntecul. Vînam cu ochii vreo frunză rămasă înflăcător prin pomii de pe marginea șoselei, care se întrepruseră în locul unde începuse desfundătura. La intersecția cu strada care ocolea dealul, m-a ajuns din urmă părintele cu descădul. Sîmț că e ajuns crăciunului. Nu aveam chef să văd pe nimeni. Am trecut însă cu bine obstacolul. folosind ca truc un obiect cu care mama mă familiarizase de mic. M-am închinat, am sărutat dreapta părintelui și pictoarele aplicate de metal de pe crucea de lemn, pe care mi-o întinsese. Apoi, în fel de absent, am lăsat să cadă în căldura aerului moneda de un leu care s-a scufundat în apa cu miros de bușuic unde odihneau mai mulți bănuți ce se ghideau greu. Se lăsase noaptea. Pe urmă cu plin și scriplu toată de metal a căldărusei rămasese în urmă. Apoi șoseaua desfundată la capătul căreia găsim puțin. Nu se lăsase încă frig, deși cerul senin anunța o noapte rece, uscată, fără zăpadă. Întrîntarea, plimbarea și discuția noastră pe terasele dealului îmi stau acum răvășite în cap, fără să pot ordona nimic. Noroiul de pe bascheți îmi amintea băltoacele de la marginea teraselor lingă care, ceva mai jos, era casa ei. Trebuie s-o conduc acasă. Alci însă m-am oprit și am sărutat-o. Avea buzele uscate și fide. Numai bărbia care tremurase ușor făcînd buza de jos să mormurească prea înec pentru că nu se potă fi înțeles, era un semn de emoție. Totul era altfel ca de obicei. M-am trezit traversînd cu ea în brațe băltoacele, apoi urcînd povîrnișul teraselor. Am alunecat de cîteva ori și eram gata s-o scap. Atunci s-a prins de mine fierbinte și subțire ca o lămă de cîră. Alergam obosit. Mi se tulburase imaginea ca în ziua în care mi s-a spart vizorul.

Atunci colindam tulburat plaja înconjurînd rădăcina digului sau făcînd exerciții de stat sub apă. Soarele preare tare, lumina puternică ce mă stînghera, chiar și sub apă, aglomerația, mihi barajul înfrîngîndu-mă în fața băltoacele banc. Cînd intram, apă se adănea brusc oprindu-mă repede cu geamandura vopșită strident. Apa se înneagra și fundul nisipos dispărea o vreme pînă la primul banc. Mai departe nu treceam nicodată înainte de cînd după masă. Poate pentru că mai demare peșteră de nisip care se cutunda din nou, lăsa o apă verză, liniștită, insuficient de opacă pentru un corp care începuse să se simtă tot mai gol.

La ora aceea cînd nu mă mai simțeam stîngheri decît de vîntul, plecam surșez de-acasă, scurîndu-mă pe ruta faleză. Pe plajă, pînă la apă, pictoarele îmi tremurau nesigure. Apoi urma bancul al doilea. Spre sfîrșitul lui, de parte de vizorul digului care rămînea în stînga, găseam întotdeauna platforma gelatinoasă în carca de alge întredre a covetelor remorche-cărcăci. Împrejur, la adîncimi diferite, alge bucați mari de metal și table diferite colorate de alge și soarele ce bătea încă puternic. Jocul continuu de umbre, podeaua viscoasă, proeminențele platformei de care mă agățam ca sărăscap de presă care mă împingea spre suprafața îngreunîndu-mi înaintarea, nimic nu-mi stîrnea teama aceluia loc pe care nu-l simțeam interzis pînă acolo unde podeaua covetelor se întrepruie. De-aocolo însă, de unde o puteam prîi agățat de balustrada care cobora odată cu mîdile bine prinse de trepte simțeam deodată o lipsă acută de aer și corpul meu spînzurat cu pictoarele în sus în apă densă, uleioasă, mai pendula spasmodic cîteva secunde. Urma un surub în care nasul se turtea o clipă pe ge-nunchi și aerul, îmi umplea plămîni cu chemarea unei noi scufundări.

Pe atunci nu înțelegeam prea mult, nu cunoșteam femele, dar magia acelei chemări mă stăpînea aducîndu-mă în fiecare zi ca la un rit pe coverta remorcherului, mă umplea de o teamă abstractă pe care n-o mai simțisem de-atunci, și care învia acum cînd ajunsesem sus pe coama dealului. Femeile pe care le cunoșteam între timp semănau prea mult cu garduri escaladate în copilărie, cînd mergeam la furat cîrele din obișnuință.

De pe baza platformei am înaintat împlet-cîndu-mă prin mărcinșul uscat, căuțind un loc ferit. Pe urmă am întins halna... Ochiul mi se umpluseră din nou de nisipul tare din ziua în care ajunsesem tîrziu pe plaja bătuată de ploate. Marea era pustie. Am așteptat. Am în-trat mai tîrziu ca de obicei. La început m-a inundat senzația de căldură pe care o simți în apă de cîte ori plouă. Dorința și hula m-au dus

repede în larg, și apoi din nou rederulînd o pelucă cunoscută, minile mele au agăpat cu tenacitate balustrada care corora în căld. Lumina cenușie se filtra din toate părțile alunecînd paralel cu covorul gros de alge ce se legăna obsedant, aruncîndu-mi în ochi un spectru monoton de nuanțe obositor de apropiate.

Soarele scăpătase. Am simțit ochii încordîndu-se dureros în spatele geamului vizorului. M-am aplecat și mai mult peste balustradă. Corpul mi se bălăbănea dus de apă, nescutător, făcînd să-mi joace imaginile ce se ascundeau în lumina puțină. Deși corpul meu coborise pe jumătate prin culoarul de unde cobora scara, nu reușeam să-l fixez ca de obicei conturile. O simțeam numai acolo jos, la cinci metri sub mine întinsă pe spate, nepropulsată de presiune, ca o insectă mare, albă, bine fixată în podeaua calei, cu sîni întăriți de apă rece. Minile începuseră să tragă cu furie de bara de metal. Nu simțeam lipsă de aer. Ultimele căni cu coborîștea nicodată. Corpul meu se strecură prin culoarul de metal uniform placat cu midii tăioase. Nu vedeam prea bine. Auzeam numai picături de pioli căzînd uniform, enervant, pe suprafața mării. Nu știu dacă vîntul cu care înaintam cu capul în jos sau adîncimea lui dădeau o amețelă obositoare. Balustrada s-a terminat brusc și m-am trezit aproape de podea. Prin multe crăpături în pereții vasului lumina se filtra cenușie dîndu-mi o imagine la fel de neclară. Simțeam pulsul foarte puternic. Am înțeles. Urechile îmi aruncau în creier un varam îngrozitor.

Atunci dorința s-a transformat în îndrîjire și propriu-zis în treptele culoarului, am ajuns cu o smucitură la corpului pînă la încheie fixate în podea. Minile au agăpat cu un ultim efort inelele și corpul meu nederisat cu asemenea gesturi, a căutat să strevească cu dugmăneală fmeia pe care și o închipsea, atîta vreme, cîntă pe podeaua calei. Așteptam cu înfrigurare apropierea unui trup rece. Dar algele s-au lîptit băltoage și calde de pielea mea. Am vrut să îp și fără să aud nimic am văzut multe bule de aer trecînd prin fața geamului vizorului. Minile mi s-au deslețat și presiunea m-a aruncat în sus ca un arc întins, pînă la plafonul culoarului. O fracțiune de secundă am avut senzația că privesc prin gheață. Ochiul mi s-au închis reflex și o ploaie dureroasă de cîoburi cu apă mi-a lovit pleoapele. Cu ochii încă închiși am tras de pe față cauciucul. Nu mai aveam aer și frăz de cobor pînă la balustradă. Corpul meu, ca electrocutat, a început să execute mișcări sub-după surub. Apa mă presa de tavanul căpușit cu midii și simțeam bricele valvelor side-fil creștîndu-mi spațiile. Oricum afară mă aștepta aerul.

Acum aerul rece îmi prăvăla fruntea transpirată. Respirația mea, continuă agitată să-mi stărea de-a lungul gîtului un curent de aer cald care mă înfuria. Sub bărbia mea îl vedeam doar capul, apoi urma mărcinșul pe care-l simțeam arțagos, agățîndu-mă de mine în haine. Cîmpul se acoperise de brumă lăbilind sub cerul vînat fără nori.

Deodată am auzit scetele foșnind și în a pas de apă mea s-a trecut o mîșcare în aer. Mă întinse unul pe altul. După ce m-am urcat cîteva pe care am putut să le văd mai bine. Era o specie de șobolan de cîmp. Ea m-a simțit crispat și m-a întrebat ce am. Am înțeles că nu văzuse nimic și l-am spus că nu e nimic. N-avea sens s-o sperii. De fapt, cred că eu aveam chef de vorbă. M-am ridicat și l-am întins mina. Ne-am uitat o vreme unul la altul. Privirea ei intensă, întrebătoare, mi-a coborît ochii pe scetele grel de brumă. Am surt-o ușor și am pornit-o peste cîmp. Era înălțată. Ar fi vrut să mă întrebe ce am și se sfia. Se aplecase ușor spre spate, încercînd să mă cumpănească la coborîș.

Cînd am ajuns, m-am aplecat puțin și ea, fără să se agite de mine, a sărit ușor și mică, peste marginea șanțului îngust oprindu-se în curbură pe bordura de lingă gard. Figura ei mă păstra o mirare nedesulțită, care s-a accentuat cînd i-am spus că am să vin s-o văd mîine seară. Nu m-a întrebat însă nimic. În urmă, l-am simțit în spate mult timp privirea întrebătoare.

Acum continuam să încerc să mă distrag, atenți la pericolele drumului, deși panta desfundată a dealului tre-use de mult. Eram în plin oraș și pavajul regulat îmi ponda din ce în ce mai mult pașii. Nu era foarte tîrziu. Frigul îmi întărise halna umezită pînă de scatele. Am traversat plaja inundată de lumini colorate, cu stîlpi împodobiiți cu crengi de brad.

Eram aproape de casă. Securile de pe strada mea plîlîiau chioare. Ajunsesem în fața porții. Întîi am privit mirat casa întunecată. Pe urmă mi-am dat seama că al mei nu veniseră încă de la spital de la mama. Atunci mi-a sărutat elav în minte spitalul orbilor de dermatologie, cu sala lui de mese nenorocită de la subsol. Pe urmă am văzut-o pe mama din stînga Străzii Interzicte, cu minile pline de eczemă, căzîndu-se să-mi măi complex în grabă năste cursuri. Spitalul era departe. Probabil că al mei întîrziu aseră, încercînd să-l ofere o seară de crăciun, cît mai plăcută. Nu suport asemenea spectacole. De fapt nici ea, dar nu vrea să le strice bucuria naivă.

Am intrat imediat după ușă, mă ochea de întotdeauna, corpul masiv și negru al bătrînului, ce mi se servise nicodată decît ca suport pentru colecția de roci a tatălui.

Din geamul mai al ușii slab lumina de becurile străzii, cristalele augeau cu aviditate fasciolele amonice de lumină, pe care le răfrîngeau spre scară. Așa ornamentată cu o cororană de dinți strălucitori în creștet, casa de bani părea un animal urt, dar bine adormit, așezat cu rost în vestibulul întunecos. În suprafețele pomul de crăciun încrețit cu globuri, îi aștepta pe al mei. Probabil că în noaptea asta vom cînta mai tîrziu în jurul pomului, astfel ce atmosfera de familie să nu sufere...

Am urcat în dormitorul meu și pe urmă cu simțeam casa ca în noaptea copilăriei, cînd părinții erau plecați de acasă iar eu încercam să mă deprînd cu frica colindînd casa prin întuneric, cînd am ajuns pe treapta pe care mă oream să spun o dorință, am stat puțin. M-am aplecat înainte așa cum făcusem în fața șanțului, ca să o las să se desprînd de pe umăr, și înaintea mea s-a încheșat în cumpănă pe marginea bordurii, fata de pe cîmpul cu șobolan. Fața ei păstra aceeași mirare nedesulțită. Aș fi luat o s-o așez undeva, dar stam cît aici nu pot găsi nicîteri un loc potrivit.

Am lăsat deschisă ușa dormitorului și m-am așezat pe marginea patului cu cotele pe ge-nunchi. Palmele s-au frecat și atunci în linștea deprăntată a dormitorului, zgomotul palmelor uscate de frig a semănat cu hîrșitul îmbrășii de care-l soot crăciunile freate cu fix. M-am zgribulit și m-am ghemuit îmbrăcat în pat. Aveam senzația că mă sufoc și mă duș repede mîna la guler să slăbesc nodul cravatelor. Cravata însă o scosesem încă înainte de a pleca de acasă. Am închiș ochii și am simțit cum podeaua se clătina iar patul alunecă lovindu-se de pereții camerei.

M-am întors îndrîjit pe burta îngropîndu-mi fața în pernă. Așteptîndu-mi motolli sub mine, m-a primit umer și cald. Am sărit îngrozit în pictoare și am aprins lumina.

Atunci de sub geam copleși un început să mă colinde... Ascultam cîntecul, propriu de soba rece.

IOANA DIACONESCU

Tablou

Sus, pe creanga pură stă
Ochiul mare-al unei păsări.
Unde-i pasărea și cum sună
Și cum stă pe creangă fără să se vadă?

Este pasărea-vis care formă nu are,
Care nu are decît privire
Și o vîntură de ficcare
Cu multă iubire.
Plîndă forma trupului din via
E ostentată de ficcare așa cum tres
Și în tablou se vede un ochi de pasăre
Cu mai multe trupuri și fără pensă de ea.

Visul poetului

Serafina, pentru ce simți moribund și duc
Și păstrezi peste ge-nunchi o bătaie de
Care poate fi doar tremorul de vînt
Care poate fi doar glasul frunzei aplecate
Spre poezia?

Suferi de o îndelungată boală
Și în pare trupul tău străluc și fără loc.
O scietele în mijloc.
Trasăfîr deschiș pe apa vizorului.

Și pe mîna ce s-a vezi
Plîndă soare.
Și nu fi și totuși ești.
Serafina,
Și în vis
A lamărmurit lumina.

Să fie ea, care aburește oglinda...

Să fie ea, bătrîna suflare care aburește
oglindea?
Cum se face că n-a înghețat iarba.
Și cum ta, copile, cînti atîta de frumos
Și treci pădurea ciată?
Nu, să nu strig de mirare. Să nu rid
Degetele mici-prinse ca în clește
Și, roșu, focal-mă mistaie și aripa
Îmi umbrășe numai jumătate din frunte.
Cevălăi jumătate și grea
Și se pleacă pe mîna.
Și vine o rece tulburare
Ușară
Ca o așteptată suflare.

Soră Maria

Te legăna soră Maria și rîi aud
Șoapta prin care mă roși să adorm stetele.
Lumina caldă vrei, au recea lor scîlpiri.
Nu înșelîți, ceasul îl sorbi
Trecînd în nemurire.
Soră Maria cu părul căruoi
Ădmnă-ți favoarele și așeză lor cuprină
Și arborii pădării
Și în la învîșă și-n
Și mîngie fier ochii tăi încercară
Pentru prima oară lacrima.
Car, iată, păianjenul negru și neptî
Te prinde într-o pînză cu miroș amar.
Îmi cere să te legăna soră Maria
Și mă pîndești cum dispăr.

Șarpele

Cîi de mare a crescut iarba.
Și cum se ascunde paia de viperă în ea
Și-am văzut semnul galben de la gît
Și-am crezul că-i floare
Care pălește la răsări de soare.
Avea capul prelung ca o ferigă scutire
Și dinții mărunți și limba despiciată
Ce floare, am spus, s-a caleg cît mai
Pînă cînd nu crește din ea un fruct
Dar floarea galbenă s-a cutremurat
Și pînă m-am gîndit a venit neașteptat
Șarpele, foșnindu-și inelele grele.

SCRITORII TINERI ÎN REPORTAJ

Margareta

Călimbream pe drumurile Harghitei însoțit de un prieten, și cerele mă adăreau în memorie geografică, geologică, istorică, biogeografică. Bat ceapă în cer și aparatele și cu hîrșite dar facem. Pătrundem, la sfîrșit creștea, în albul sfîrșit și încercăm să le înțelegem. El înveșea, la modul cel mai prosopt posibil, la șose și unora la mai de mîri în adîncurile mării.

Mă privește din nou, se mai încredințează odată cu stîm de ce o fi fost nervoasă că sîni de ocea părere, și adăugă:

— Cotidă, cîi e vara de lungă, tot mîmști lăsa — Călimbream, Harghita, Hămoșul. Bat ceapă în cer și aparatele și cu hîrșite dar facem. Pătrundem, la sfîrșit creștea, în albul sfîrșit și încercăm să le înțelegem. El înveșea, la modul cel mai prosopt posibil, la șose și unora la mai de mîri în adîncurile mării.

Mă privește din nou, se mai încredințează odată cu stîm de ce o fi fost nervoasă că sîni de ocea părere, și adăugă:

— Cotidă, cîi e vara de lungă, tot mîmști lăsa — Călimbream, Harghita, Hămoșul. Bat ceapă în cer și aparatele și cu hîrșite dar facem. Pătrundem, la sfîrșit creștea, în albul sfîrșit și încercăm să le înțelegem. El înveșea, la modul cel mai prosopt posibil, la șose și unora la mai de mîri în adîncurile mării.

PETRU BOCA

Liniște

De-atîtea nopți singurătate
Îmi strigă numele
Cu sunetul ei de orgă risipită,
De-atîtea nopți cerul
Mă cheamă să-l vindec rînille
De prea multă lumină,
Încît somnul meu hăituit prin noapte
Începe să renunțe
La visele dulci de vînturi,
În trupul și caută scăpare
Lanecînd peste pieptul pămîntului,
În infinitul adus de păsări.

Joc neîntrerupt

Toate apele lumii
Curg în eternitate.
Acolo se varsă
Și cerul și trecutul
Și prezentul și destinul visului,
Care a împrumutat de la noi
Forma gîndirii tăcute.
Trupul tău cel mai aproape
De capetele pămîntului,
Se-născut din cugătearea
Celor mai limpezee ape ale lumii.

neașteptat înșă zidurile cetății. Năvăleau fără să le vadă nimeni, cu sulții, cu arcuți și săgeți, aruncau pietre sau dădeau foc. Pentru soldații de pază, noaptea devenise un calvar. Stiau cînd intrau de veghe dar nu stiau dacă vor mai ține vii din post. La Roma se auzise demult că la Aerepola soldații sînt atacați fără înclcare de laei liberi din est. Dacă nu s-ar fi luat măsuri romanii aveau să piardă din ce în ce mai mulți ostași. Împăratul, în cele din urmă, își rease definitiv armatele din astrul acela îndepărtat. Aeroplul a rămas liber, se transformă cu timpul în castru rezal și — pe la 1301 — un document îl menționează cu numele de cetate, îmi spune interlocutorul.

...Odoerbul Seculesc își țoca turnurile și clopotnițele bisericilor aprig, tăios și brusc, spre cer (clopotele de aici trebuie să fi pînă sfîșiate, să sîi aruncat sunetele peste plaurile și mîntii Harghitei ca o flacără prinșind în flori inimile țărănilor seculi ca o sinură mîna și ca o singură dorință — de războare — la 1514 în războiul lui Doja, la 1562 în răscoala împotriva introducerii tobogălei forțate — zidurile casei din Odoerbul trebuie să fi acoperit de multă ură, singe și plîns în zilele acelea de zăveră) ca și cum ar porni din pămînturi, ca și cum zidurile, acoperișurile și cupolele ar fi fost plămădite din materii din adîncuri.

Orasul, însă, nu este cel cu care imaginile ilustratele mai vechi și mai noi ne-au obișnuit, așezat între dealurile curgînd molate de jur împrejur; nu este nici urbea înfră pe unde războare poezii înșurșuri în ploa, în toamne și ierni („Și toamna și iarna / coboară alîmdușă / Și plouă și ninge / Și ninge și plouă”; nu este marelle centru economic-industrial-cultural, cu magazine, cu mari întreprinderi și giganti industriali unde să se pună acut problema poluării, a spațiilor de parcare ori a circulației).

Odoerbul se situează la hotarele de înșurșur categorice: el nu acceptă o etichetă, o definiție, un termen exact. Ca să-l cunoști, să-l fixezi locul în memorie trebuie să-l accepți ca pe un oras în continuă transformare.

Modalitatea așezării de-a-împreună mișcare, devenirea, evoluția, nu rămîne decît aceea pe care — mai în lumă, mai în serios (dar în mod stur întro clipă de inspirație) — mi-o prezintă noui mei prieten din Miercurea Ciuci Zăușel. Altmîieri de planuri, momente-cheie, salturi de un aspect al vîștii și alului, de la o profesie la altele, tălă, mi-am zis, singurele mîlnoare de a surprinde pulsul vieții Odoerbulului. „As filma, îmi spune interlocutorul meu, anticipînd ideea turnării unei peluete, trei filme lucrînd prima coase un șegar și flori cu motive populare; a doua toașe lîă dîntre un futur pe fondul muzical al unei dolne locale, iar a treia lucrează la războiul de țesuț) Brusc, imaginea s-ar schimba și tot ecranul ar fi ocupat de o hălă îmbeșă de la actuala fabrică de confecții. Apoi, un mai puțin de mîini lucrînd la mașinile de cusut. Alternativ as filma mîlnoie unei femei tîrînd lîă de la o altă suprafeță din o mașină automată. Degetele primel lucrătoare s-ar mișca încet, fîșeșe furînd centimetri cu cîntecul în dințur de lină, schimbîndu-l în filă. Urmoșii în fîșoară lent pe sine imaginea următoare: panorama scetiei de finisaj mecanic a fabricii de ață. Mașinile merg, firele trec prin angrenaje complicate. Din nou un prim plan și o parte din drumul frului. După aceea imaginea se schimbă și cîteva minute apare pe ecran o femele țesușă în a război manual. Corpul, pictoarele, minile și privirea sînt încordate într-un singur efort. Aparatul de filmat urmărește fuzia așezării și industria actuală dar și caracterul în final apar secvențe dintr-o expoziție, sînt filmate, în paralel, scoarte și covoare cu motive populare și diferite tipuri de confecții ale fabricii specializate. Mai înțîi cîteva exemple, cîteva produse. Apoi din ce în ce mai multe pînă cînd ecranul nu le mai poți surprînde; nu se mai vede decît o parte înșimă dintr-un îmneș deșit. As găsî, desigur, și o modalitate să prezint arhitectura orașului, atmosfera lui de ieri și de azi, începuturile mes-tesugului și industria actuală dar și caracterul și hîrnicia oamenilor români și secul care muncesc împreună, frumusețea portului popular de aici, a costumelor și a cîntecelor; as filma clădirile bisericilor dominînd în localitate și simbol privind activitatea orașului economic — turisticului în anul 1966 1970 — deschîșă în 1971 la Miercurea Ciuci în muzeu, aparatul de filmat s-ar oprî asupra uneltelor canșice folosite în mestesugurile tradiționale (șarpele de țara sînt — în sine — adevărate obiecte de artă; scrierurile cu motive vegetale învîșă la admirabile mîșă ori în încreșturi în istoria dezvoltării areștii străvechi meseteg) iar în expoziție s-ar oprî în fața zecilor de produse de valoare apreciate în țară și peste hotare realizate înătr normele ultime tehnice, rufință, marea fabrică „Tehnopolis”, a fabricii de confecții a celor de mîlnoie ori a fabricii de materiale de construcții.

Îl ascultam explicațiile, veritabil calet „vorbit” de regie, și încercam să-mi imaginez cum ar așta documentarul despre tînutul Odoerbulului, nicodată nu-mi veneau în memorie — într-o succesiune aparent lipsită de logică — mai multe imagini și „filmi” meu, posibilul meu film nu putea coincide cu al prietenului, deși porneam de la aceleași realități fascinante prin înșimă, prin varietate și prin valoare, dar și prin multiple legături și relații dintre ele, prin unitatea de sistem dintre lumea materială și om, dintre trecut și actual, dintre peisaj și port popular, folclor, etnografie, dintre modul de a fi, de a gîndi și de a crea valori ale oamenilor; imaginele pe care mă învîșă preletul meu să le desleg să le fiu spectator și să le apreciez valoarea de document și valoarea estetică le adăugam altor două secvențe, la fel de semnificative. În biografia Odoerbulului: un aspect de la secția etnografică a muzeului din localitate și un fragment de la expoziția planșelor economice — turisticului în anul 1966 1970 — deschîșă în 1971 la Miercurea Ciuci în muzeu, aparatul de filmat s-ar oprî asupra uneltelor canșice folosite în mestesugurile tradiționale (șarpele de țara sînt — în sine — adevărate obiecte de artă; scrierurile cu motive vegetale învîșă la admirabile mîșă ori în încreșturi în istoria dezvoltării areștii străvechi meseteg) iar în expoziție s-ar oprî în fața zecilor de produse de valoare apreciate în țară și peste hotare realizate înătr normele ultime tehnice, rufință, marea fabrică „Tehnopolis”, a fabricii de confecții a celor de mîlnoie ori a fabricii de materiale de construcții.

Florentin Popescu

EMIL BRUMARU

Trei cîntece naive

Noi sîntem motanii cei grași
Cu dulci magazii în lulea

Și sufletul plin de rîntăș,
Femele, ele, oh da!
Ne-arată pe cerul subtil
Un mult mai eroic destin
Noi însă prea țeneși, iubim
Adinec doar piciorare de scriș
Și apoi ne culcăm în talas
De crini geluții spre-a visa.

Noi sîntem motanii cei grași
Cu dulci magazii în lulea.

Noi vrem să cîntăm la pilaf
Perdele cu murmurul blind.

Oh, viețile noastre din praț
Tresar uncori surizînd
Cînd trece pîf-paf-ul seral
Alene prin timpul viran.
„Noi nu vrem să fim geniali”
Cîi veșnic să spunem: Miarlam!
Dormind fericiți sub cearcăș
Și fără să scriem vre-un rînd

Noi vrem să cîntăm la pilaf
Perdele cu murmurul blind.

Noi bem plietisii bulion
Și crude întuzii de ceal

Și-avem la manșete buton
Obraznie de roșă coral
Și mari pălării cu eripi
Plutînd ba pe flori, ba pe rap.
Noi sîntem noctuleții tipi
Tîmînd lîșă nori de dulap
De unde ne-astepănă n balenn
Dulci cîndări frumoșe dar, val!

Noi bem plietisii bulion
Și crude întuzii de ceal.

NICOLAE LUPU

Uitare

Unde estîl pot să-l nîmăr bătaile,
Unde estîl, numai ochii să-l văd,
Soarele îmi arînde genunchii,
Iarba e un zeu în prăpăd.

Unde estîl, ochi subtilre de flaut,
O-astepî pînă îl văd fruntea doar,
Și-aveș nule o flacără verde
Bîlbînd lîng-un alt sanctuar.

Vîno aici, iubito, tot cerul
Parc-ar vrea să îmi lucre-n trup,
Șerai aici, peste vîlle împezi
Scap de hîrșite se folose și se rup.

Și că-mi cîntî toată ziua și noaptea
Și să țaci cînd e cerul aproape,
Mîlnoie mi se rogă pe dealuri
Pîlpînd din abastre prosoape.

Horia Bălășoiu

Condiția iluministă în critică

Fragmentarium iluminist (ed. Dacia, 1972) e o carte care incită. Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor, reputați specialiști ai domeniului, reușesc să polarizeze rezultatele unui lung sir de cercetări interpretive teoretice și critice asupra esențialei răspunsuri de principiu. Târziu lor constă în logica limpede a raționamentelor făcute cu rigoare și fantezie, pe temeiul unei serioase bibliografii și mai cu seamă cu neabătută fermitate a criteriilor ideologice. „Valoarea activității lui S. Micu” se poate aprecia în „Fragmentarium...” — nu se rezumă, deși acesta este extrem de important, doar la răspunderea unui conținut de idei propriu filosofiei iluministe. Micu nu a popularizat numai preceptele lui Wolff și Baumister, „baucerii” sa e conconștient „rodul unui îndelungat proces de prelucrare și asimilare”. Era o matrice filosofică, un cadru de bronț în care s-au dezvoltat căutările istorico-filologice. A existat atunci o adevărată reînnoire a filosofiei, ceea ce Romul Munteanu definea ca un „mădăruț” de fundamentale care compun constanța secolului.

Extrem de sistematic, capitolul Repere în studiul iluminismului românesc rememorează critic cele mai de seamă eforturi creatoare deosebite în studiul fenomenului analizat de la așezășii „clasici” — Nicolae Iorga, Dimitrie Popovici și Lucian Blaga, până la cercetările ultimilor ani, ale unor competenți cunosători ca: David Prodan, Romul Munteanu, Iosif Pervain, Al. Piru, Al. Ditu, V. Gîndea, I. Lungu, N. A. Ursu și Vlad Georgescu. Popovici făcuse coordonatele Școlii ardelenne în funcție de iradiările nemiloșite ale unei „Europă franceze”. Iată însă, constată autorii Fragmentarium-ului, cum David Prodan, pe temeiul materialismului istoric încearcă să înțeleagă „mădăruțul” prin viziunea locală, la care ideile străine se adaptează. Iluminismul românesc devine în această interpretare un univers cu pronunțată individualitate, ideologia sa fiind legată nu numai de spiritul general al culturii europene, ci și de „Aufklärung” de sorginte germano-austriacă. Semnificative sînt observațiile asupra preluării și a relațiilor de substrat între Transilvania și Principatul Moldovei, alimintele sau Școlii ardelenne, formația luptătorilor „Școlii ardelenne”. Așa cum amestecul examinarea atentă din Fragmentarium, sint evi-

dente și în cazul iluminismului românesc fenomene tipice precum: laicizarea gândirii religioase și în genere criza conștiinței tradiționale, caracterul director și de referință al filosofiei în raport cu puternicul impuls al istoriei și filologiei, preocupări „amocice” și mai cu seamă de luminare a poporului. Dintre coordonatele specifice se remarcă elementele constitutive ale ideologiei iluminismului transilvănean. „Aufklärung-ul și națiunea, în care primul se subsumează idealului emanării naționale”. Apar, firește deosebiri pe toate planurile față de manifestările iluminismului francez sau ale celui germano-austriac: receptarea ecourilor iosefiniste (Rieger și Eybel), janseniste și galiciste au accentuate originalitate în raționalizarea bisericii. În acest sens, pe drept cuvînt autorii Fragmentarium-ului subsumează conținutul Bob — corifeii Școlii ardelenne, imperativelor istorice de laicizare culturală. Exact este evaluat rolul post-iosefinismului care impune „o deplasare de la politica la cultura”, în spiritul a ceea ce „revoluții” în cultura secolului XVIII — germani, în perioada Revoluției franceze. Documentate și sugestive sînt cele trei portrete ale coriferilor transilvăneni și Samuil Micu și filosofia wolffiană. Gheorghe Sîncal și idealul luminării și Petru Maior: Aufklärung și naționalism.

Urmind un program consecvent, social și național, cei trei au realizat la vremea lor dezlăsuratele dificile ale „sincronismului” teoretizat mult mai târziu de Lovinescu. Această reînnoire în ritmul european, cum o numea D. Popovici a fost realizată constant și am adăuga argumentele din Fragmentarium și un act pur literar, acela al lui Budai-Deleanu, care se străduia cum înțaiși declară — „a obșnui și întru limba românească aceeași poezie mai ridicată și subțire cum află la alte națiuni”. În fond același lucru demonstrat de către D. Ghișe și P. Teodor, că Samuil Micu traduce „asimilind” — „Elementa philosophica” a lui Baumister, într-un efort semnificativ cu acela al lui Budai-Deleanu adică, vorba lui Zarifopol: „nu cădea să odăie în preșterea limitate”. Așadar, tîndinea celor mai înalte cerințe ale iluminismului european. În învățătura firească, a lui Sîncal se poate descrie așadar de scopul educației și un ferm „cult pentru știință” înțeles în lîmbe teoretice exacte, ce s-au făcut conștiente de tîndinea celor mai înalte cerințe ale iluminismului european. În învățătura firească, a lui Sîncal se poate descrie așadar de scopul educației și un ferm „cult pentru știință” înțeles în lîmbe teoretice exacte, ce s-au făcut conștiente de tîndinea celor mai înalte cerințe ale iluminismului european. În învățătura firească, a lui Sîncal se poate descrie așadar de scopul educației și un ferm „cult pentru știință” înțeles în lîmbe teoretice exacte, ce s-au făcut conștiente de tîndinea celor mai înalte cerințe ale iluminismului european.

GHEORGHE ANCA

cu mine

foșnind aceeași frunză lată
într-o pădure în-voi faz
la fel de nalt la fel de drag
ci nu copacul fără tată

lăncind aceeași frunză gînte
nu voi mai fi cîndva stejar
caci gorunescu meu părinte
din rădăcină-mi crește iar

treceam cu-o pasăre pe sus
eu pe pămînt ea pe arîpă
cu mine fațul a apus
cu ea stejarul se-nfiripă

imnul meu ciocirleii

cînd zbori în văzduh în singurătate în
flutiere
cînd soarele cade pe raze în pădurile tale
ascultă și imnul meu în ecou-t
m-am risipit în văzduh în singurătate în
flutiere
sau vino-ți în fire precum deasupra
dealului nemărginit
desfășură un cîntec fără adio
cînd să-ți fie trîziu veșnic trîziu de acum
cînd zbori în văzduh în singurătate în
flutiere

unde

umbra unde și-ai îmbrăcat-o mireasă,
pădure,
mai-am marit căii în înaltele finiri
înflorite
din flutire în flutire
cossu te-a luminat firele
și călilor pe-am spus copite
cîine să le scature
mirele
gare
casă
umbra unde și-ai îmbrăcat-o mireasă,
pădure?

Poezia fragilității

Poezia lui Mircea Ivănescu este o poezie în care realitatea exterioară este vag percepută și deformat absorbită lăuntric, unde este recompuși din fragmente asociate subiectiv într-un fantastic edificiu artificial al cărui irealitate este singura realitate posibilă pentru poet. În același timp, însă, ea este minată de îndoielă, insuficientă, sufocantă în mîrginirea ei. Sub semnul cerului, poezia sa circumscrie o realitate lăuntrică extrem de complexă și de fluidă, nesemnificativă, din cauza „lemnoasă” (Inchideri, de o lentă măcinare, pînă la pierdere semnificativă inițială, care nu mai sînt înnoite. Aceasta pare să fie, de altfel, drumul de la primul volum „Versuri”, apărut în 1968, în care acest univers suntrpe se constituie la volumul „poeme” din 1970 unde (în „mopetelană”) atinge maximum de echilibru, și de aici la volumul de „poesii”, apărut în același an, dar mărturisind pregnant dezecilibrul unui univers cu înțelesul tot mai „subțiat”. Libertatea care se manifestă numai prin exacerbarea creativității interioare, are „mişcări de panajen / captiv sau un glob de sticlă, mereu în același loc, și nici el nu știe, și crede că trece dintr-un loc, dintr-un timp / Intr-altul. (Intoarce, în vol. Poesii).

Poetul nu se proiectează în exterior, și nici nu reflectă mimetic realitatea ci, o crează în interior, integrînd-o unei complicate realități subiective. Chiar cele câteva elemente materiale, lîmînă mai cu seamă de anotimpuri și de anumite configurații urbane (străzi, un tramvai, circumi, felinare) sînt metamorfозate, compunînd un univers păsăresc. Anotimpurile, la început doar dominate de iarnă, tind să devină tot mai mult acest anotimp înghețat, anotimp limitat, simbolizînd apropierea sfîrșitului. Străzile decu toate spre o curte cu zăpada plină de vizibile urme, și cu o cașă veche, cu camere înalte și tavanul din birne de lemn, cu un mare hall la parter, cu căminul în care arde un foc de bîșteni, cu măsura de alături la care stă poetul visînd, închipindu-și că există o asemenea casă cu coridoare lungi și întincoase prin care șulăre vîntul landelor ca într-o „Casă la răscruce de vînturi”, unde, dacă urci pe o scară cu trepte de lemn, care ai scriștie, ai intri în camera de sus, camera ei, în care nu există de fapt decît frigul intrat pe fereastra uitată deschisă. Edificiu la a cărui construcție participă realitate, imaginație, cultură de extracție anglosaxonă, etc.

De altfel, real și fals, adevărat și fals sînt pentru poet noțiunile de o ambiguă echivalență...

„cînd ies larăși în stradă nu mai este nimic / adevărat — și nimic nu este minciună” („O vizită, dimineața”, — Poeme). Un minim de „natural” exterior, și năla realitate culturală, li-vrează o realitate autentică și deosebit de importantă pentru un om de cultură — amintiri, și vise, și imaginație lucidă, totu întră în fluxul discontinuu al acelei unei realități interioare — pe care am numit-o irealitate reală — și amintiri, și vise, și imaginație subiective.

Adîncimea și complexitatea acestei realități interioare, ale cărei elemente abia deslușite sînt apoi negate, alincoend permanent unele în altele într-o tulburătoare „fuga” poetică, constituie una din marile calități ale poeziei lui Mircea Ivănescu.

Nemiscărarea în afară este, astfel, compensată printr-o perpetuă mobilitate internă iar motorul ei îl formează negația. Fiecare componentă a acestei realități lăuntrice este parțial negată, urmată de o afirmare pînă la rîndu ei, vădită, implinindu-se una pe alta într-un tot organic ambiguu, dar admirabil legat. Și, lucru foarte important, nu mai este aici o simplă simfonicitate de imagini diverse, o „pied beauty” de o clasică modernitate și o vastă multitudine, un adevărat continuu și discontinuu.

Iată un exemplu: „urmează că nu mai trebuie să-ți explic / nimic” — (gînd A și negație) — „să-ți spun doar cum într-o seară / plouă, și mergînd pe ceaialtă parte a străzii — (amintire) — unei realități apropiate. B, și afirmație — „mi amînteam despre copilăria mea cu poeme” — (amintire unei realități îndepărtate, naturale — și livrestic, C) — „pe care nici nu le înțelegem” (negație parțială) — [„I” și gîndindu-mă la un poem descriptiv pe care îl scriam în copilărie în realitatea gîndului, A) — „care se întoarce noaptea spre casă” — (revenire în realitatea unei amintiri, B) — „și credea că frunzele sînt / primăvăratec deși era toamnă” — (realitate B negată într-o nouă afirmare a rîndului, C) — „credeam” — (o nouă negare) — (Egale nici măcar știu ce vreau să spun aici” — (negație finală, imprimînd întregului o vibrație de indefinit) („Vorbindu-i eliptic” — Versuri).

Acest mecanism de mișcare, de dezvoltare a organismului poeziei, este utilizat și pe o manieră totuși, părerea noastră, în volumul Versuri, va deveni mai imperceptibil în Poeme. Aici corpul poeziei va crește mai firesc din el însuși, din mișcarea anterioară, fără efort de precizie negație și afirmare.

Esențială pentru structurarea acestui univers fluid este configurația prozodică a poeziilor.

Păstrate în primul volum și în volumul al treilea, majusculele de la începutul numerelor și al propozițiilor din frazele dispar în ciclul mopetelan, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal deosebit de interesant, și pot exista numai complete, întregite de cele următoare, numai împlinite în acel tot organic care este poezia în întregul ei. Poezia are o frazare narativă, romanescă, amăla, mecanică, și acest lucru pare să fie o evoluție în sine perpetue mișcări de echilibrare. În același timp, acest univers vrea să fie organic, de unde legarea strofelor și a versurilor. Trebuie remarcat că pauzele de respirație ori sens end, de obicei, la sfîrșitul versului și al strofei. Acesta este un aspect formal

Festivalul internațional de la Locarno

I

25 de ani pot fi puțini pentru o viață de om, dar nu pentru un festival de film. De ce ne-am mira atunci că Festivalul de la Locarno e deja bătrîn la cea de-a 25 aniversare a sa? Deși se pare că fenomenul e general (despre moștra de la Veneția s'a spus că nu mai e decît un „maraton”) la Locarno e vorba de o îmbătrînire înainte de vreme. Festivalul acesta se cheama odată „de tineret”, și era competitiv doar pentru regișorii aflați la primul sau la al doilea film. Numele și regulamentul au rămas aceleași. Dar alt. Și dacă totuși vrem să păstrăm cuvîntul — vai, atît de drag! — „tînăr”, atunci putem spune că Locarno a devenit festivalul tînărului cinematograf comercial. Mai bun rezultat nici nu se putea obține din compromisul turlem cultură, principala preocupare a organizatorilor de anul acesta. Sigur că pentru cei 3.000 de turiști veniți seara la proiectiile în aer liber din „Piazza Grande”, un film italian cu 25 de titluri Gassman (film submediocru și vulgar pentru a nu spune mai mult) nu era decît o variație în programul de vacanță. Intre piscină și plîmbărie pe lac. Dar cei veniți să aștepte, să vadă și să discute tînărul cinematograf de lume, erau nemulțumiți. Și priveau cu neîncredere coloșulul cinematografului și „tînărul” (de la care lipseau toți cineștii revoluționari și unde nimeni de fapt nu voia să dezbătă nimic) regretînd dispariția zărilor „cinematografice” și tineretului” la care altădată participau cu interes un impresionant număr de tineri.

Singurul moment viu al festivalului (pentru că în rest monotonia și mediocritatea proiectiilor dădeau rapid cîștig de cauză piscinelor) a fost ziua decernării de către „Asociația elvețiană a presei cinematografice” a trei premii speciale. „A 25-a aniversare a festivalului” a lui Cesare Zavattini (câștigat de onoare al festivalului — lui Vinicio Bertetta (cu titlu postum) primul director al festivalului și lui Freddy Bauche, director al cinematicei elvețiene. Bauche a refuzat premiul și a trimis la festival o scrisoare. Dealtfel, e semnificativ că și la actuala ediție, palmaresul juriului „de tineret” (formulă păstrată printr-un miracol) a fost cel mai aproape de opinia unanimă, în timp ce selecția juriului oficial a suscitât controverse.

În rest, o serbare cîmpenească în locul momentului de cinema mult așteptat, o retrospectivă de film american — cu o selecție arbitrară și îndecisă — în locul alii de astetelor proiectiilor de informare, dacă nu chiar de „art et essai”. Poate aceste nemulțumiri pot adărea oedante și poate chiar false pentru un festival o bignuț de cinema de octoid. Dar nu pentru Locarno. Pentru că aici a triumfat în 1974 „Art et de pică”, pentru că de aici de la Locarno au fost lansate tînărul cinematograf al lumii, pentru că filmele românești „Duminică la ora 6” și „Prea mic pentru un război alii de mare” au avut aci recunoașterea oficială; pentru că cinematograful comercial aici și așa pe multe pietre de defacere și festivaluri, și pentru că Festivalul de la Locarno trebuie să rămînă (să redevină) un loc de întâlnire al tinerilor cinematografici.

Roxana Pară

Fise de CINEMATECA

Iubiri negative

Cînd am văzut scindurile montate pe capul mașinii pentru a se putea vedea să-i poată filma pe cei doi soți din mers, prin parbriz, mi-am spus că nu se pare, că nu se poate să apară în cadrul, alii de clar, o parte din „tînărul” echipa de filmare. Cînd am văzut microfonul intrat în cadru, mi s'a intr-un colț, nu m-am mirat, se mai întimplase și în alte filme, cu pretenții mai mari. Cînd am văzut un individ dirijînd mașinile și pietonii la o intersecție, ca să se filmarească „mizașterea” cu eroii noștri care se certau în plînd strădă, mi-am zis că trebuie să fie, totuși, un agent de circulație. Dar cînd am văzut „giralet” microfonului plîmbîndu-se deزمینول prin pare împreună cu ei și ei, gîndîrîndu-se pe la piciorule lor, cînd era de lungă, m-am liniștit. Era clar, n-aveam halucinații. Iotul fusese cit se poate de real. Și atunci, m-am îngrozit. Știu că unele filme folosesc „priza directă”, înțeleg că unora filmele se fac în grabă, iar alții au buget mic. Pot să admit neapărat că care un regișor comite neglijențe incredibile. Pot să merg pînă acolo încît să accept lipsa de probitate cu care niște cineștii indiferenți la aprobriul publicului dau viză de calitate unui material nedemn nici măcar de amatori începători. Nu cunosc impresiunile și condițiile în care a fost urmat filmul. Să presupunem că „mizașterea” bună meseriaș cum îi știe o lume, nu eut de data asta niște scuze verinoase, adevărate, că au fînit neapărat să ne arate filmul lor pentru că e foarte important, e o capodoperă etc. (Nici vorbă, pelicula, cu tînărul prosoșterei și chipurile comice, dar de fapt chinată agasantă, e stupidă și inutilă) Filmul se numește — parcă profetic — „Provinciții”. Regizorul e este Arthur Hiller. Adică cel care a făcut „Love Story”. Accept, ca mai sus, orice posibilă moti. Dar ca să mîrîmă sup un an același om care a făcut „Provinciții” și să pretindă că aruncă vubicalu o capodoperă și asta să fie „Love Story” nu categoric așa ceva n-am să not întolege micușor Ori „Love Story” nu este o capodoperă și atunci parcă ceva se clatină. Înă asta o știam de la bun început. Iată că „Provinciții” și adesea totuși, un rost am acum argumentul infailibil care-mi lipsea. Pentru cătrele lui de excepție, filmul trebuie păstrat act, mai exact în anticinematec, într un fel de cinema-lectă inversă. Pentru că orice cinema-lectă oricît de personală, trebuie să aibă și niște mari iubiri negative

Sergiu Selian

ARTE PLASTICE

Constantin Piliuță

Ultimele lucrări ale lui Constantin Piliuță fixează o etapă difinitorie pentru preocupările lui actuale. Artistul își anunța noile coordonate, în urmă cu cîteva ani, expunînd, într-o expoziție de grup, la Apollo, cîteva rotacabile pinze. Drumul a fost reținut, adîncit interiorizat și astăzi vedem cu mai multă claritate realizările, despărțîndu-le de intenții. De la o factură oarecare redusă la program, demonstrativ, investigația capătă acum conture mai calde, mai calme. Sînt, în această putere de simplificare, de coborîre mai înă la esențe, tot facemul unui Piliuță, dacă nu înedit pentru cel care-l cunosc bine, oricum extins la nivelul întregii creații.

Să remarcăm, de la început, finețea, rafinamentul mijloacelor plastice. Liniile desenului s-a estompat, ascunsă în culoare, sentimentul se parcurge pe sine fără durități și violențe. Gestica, încetinată, plină de grave lentori, la seama la nuanțe mai ales. Corpul uman se simplifică, mai aerian și plin de inefabile reveberații, culoarea se răuagă aceleiași culori, diferența de tonuri fiind înfinitesimală. Universul se reduce la cîteva emisii de lumină, la cîteva lungimi de undă, surprinse fără efort vizibil. Efectul imediat se citește în pinză. Tablourile devin, în întregul lor, expresii ale obiectului frumos, privite de aproape sau de departe. Perspectiva este constrînsă la subtilitate, fără tăieturi bruște, fără crispări înghețînd un singur punct al contemplației. Plăcerea travaliului denotă apropiere de resurse intime, de adevăruri care treblesc seuse pînă la urmă, cu cele mai mari sîns de elucidare.

Obsesiile mai vechi ale artistului n-au dispărut de tot. Într-un portret de bătrîn, tușa puternică smulsă dezordinei tumultuoase, mai aduce aminte de impulsivitățile de altădată. Un autoportret, romantic-încrîncenat, în care să echilibreze, să dea substanță, prin compensație, unui alt tablou, albind marea fantasmă a celui care a fost pictorul Luchian. Reminiscențele florale sînt și ele prezente. Din contextul tabloului urias, cunoscut de

odinoară, cîteva răsădinite singulare mai populează memoria lui Piliuță. Un sentimentalism grațios, ornînd o floare acum inutilă distincția compoziției, ușurează sensibil confruntarea procedeeilor, mai vechi și mai noi, în cadrul aceleiași tablou. Grotescul personajelor, avînd drept temelie cuplul nopțial, o altă revenire la origini, mai amestecă ironia cu lirismul distimulat. Asearăle de substanță, raportate la aceste căi bătute, sînt cu atît mai evidente, cu cît, încorporîndu-le, sau eliminîndu-le Piliuță se găsește pe sine mai ușor în ipostaza demersului actual.

Sentimentul de perplexitate și încetinire în fața lumii, congenital artistului, își caută formele proprii de reprezentare. În autoportretul nălv pe care și-l dedică lui însuși cel adevărat de astă dată Piliuță, atitudinea detașată, conștinnd cu privelște, este remarcabilă. Magia simbolurilor liniștite planurile, le descoperă fragede și pure, le lasă să vorbească prin imagini reamintite fără efort. În această renunțare la orgoliul, pactîzînd supus cu fața invizibilă a lucrurilor, cu adîncul stingă dar aurorale ale flinței, Piliuță se deprinde să exceleze. Peisajele se organizează, își adună sensurile, suflă, așement florilor de gheață, transparent și transparent. Zăpada unui peisaj, abla ghicîta, nu știi dacă nu conține mai degrabă exuberanța primăverii. În lumina tare, fantoma unei păsări, mai mult fabulosă decît domestică, pare desprînsă din tulgerarea lute și fără de pondere a visurilor de dimineață. Nudurile, compuse din dorința secretă de echilibru a culcilor, își însonmorează ușor petalele. Niciun alt artist contemporan nu posedă mai bine decît Piliuță puterea de metamorfozare a umanului în floral. În aparența cărnil, trecătoare și totuși nepus de îndrăgita, Piliuță străvede vapoaroase și posibile cristalizări vegetale, de parcă scheletul nostru adevărat ar fi o floare atotputernică.

Grigore Hagiu

PRETEXTE

Naturalia

Un riu de munte toamnă, trunze de fag ofilite, căzute în apa clară, și Pangloss pierdut în meditațiile lui. Brazilia așteaptă încadrată de fructele lor meoștice de nimeni, mucosa dată cu bronz, în potana întinsă pe care riuul o străbate iute, voios.

În singurătatea plină de recușgere, apure ea, profesora de științe naturale, însoțită de un paș, ućenic al lui Pan, care, la un semn doar, se cățăra în brazii împovărați.

Pangloss, atras de tainile naturii, nu pierde ocazia; și se apropie îndrăzneț și face cunoștință. Profesora este puternică și urtă. O fiică uriasă a Naturii, o mamă imensă. Ea are un zîmbet nădîng, zîmbetul zeilor fericiți, siguri pe ce știu. Gură lacomă, nări cărnoase, dinți albiți bine împintăiți în gingii, obrași cu pete cafenii, mări secate ale unui continent părăsit. Caută sămîntă coaptă de conifere pentru o pe-

pinieră. 120 de semînțe cu o artină, pe metru pătrat, cu o singură aripă, scalată humilid, parcă ar fi așteptat întregreț, mascul ori femelă, miezul, bulbuluc, ca la părăsi numai cîteva se primă, restul se pierd. e doar plăcere, spune ea, e ca la om.

Băiatul dispăre în înălțimile brazilor, în scuturii, semînțele zboară rotol într-o singură aripă. Profesora norbește cu o voce joasă, și lui Pangloss îi vine să doarmă ca în copilărie. Pe malul riuului, ea vede o broască stînd pe o piatră, la soare, culoarea cafenie a broaștei și culoarea pietrei.

Și ea, Ursula cu zîmbet nădîng spune că mimetismul nu e numai pentru apărare, ar fi prea rudimentar.

Natura nu apără doar: tiranid, ea vrea să absoarbă totul, să facă otova, ca fubira, care nu mai diferentiază nimic.

Amfion

SPORT

Năstase, Năstase !!..

Luni seara, jocurile olimpice s-au încheiat. Arum, peste tot se fac calcule, clasamente, se fac comparații, se aduc elogii (meritate) învingătorilor, și așa cum se întîmplă deseori, se caută scuze pentru învîși.

Putem deci spune cu înimă împărată că ora bilanțului a sosit. Din multe puncte de vedere această a 20-a ediție a însemnat un succes. Record de public (peste 4 milioane de spectatori), record de participare, și mai ales un impresionant șir de recorduri sportive. Performanțele obținute de atleți, de înotători sau de gimnasti au fost deosebite.

Pentru noi, ultimele zile au fost cele mai înbușurotoare. Două săptămîni am tot privit cu amărăciune clasamentele nefortale alcătuite pe număr de medallii sau puncte, am tot privit spun cu amărăciune la pozițiile submoderate obținute de reprezentanții noștri. Succesele de ultimă oră ne-au redreșat întruclivă, dar cred că ele trebuie să ne facă să uităm că ceea ce s-a realizat la München este nu mult sub aspirațiile iubitorilor sportului din țara noastră. Într un fel, comparativ cu Mexicul, noi am bătut pasul pe loc. Sporul nu a fost pe măsura așteptărilor, dacă ne gîndim cît am progresat în acești patru ani alții.

Au fost sporturi unde nici nu am contat iar în altele, care cîndva ne-au adus attea bucurii, am făcut un pas înapoi.

Ar trebui să primim cu atenție la saltul miraculos realizat de sportivii din R.D.G., sau la orzen-

tele atît de convingătoare ale sportivilor bulgari, unguri ș.a. În mai toate disciplinele sportive.

În fond delegația noastră a trăit la München doar prin lupători, canoști, tînșși și prin performanțelor celor două admirabile atlete: Menis și Bufanu. Toată admirația pentru Martinecu, a fost, perseverent conștinndos și demn sportiv, pentru Berceanu, imbatabil de o bună bucată de vreme în toate competițiile interne și internaționale; pentru Patzacheln, o adevărată forță a naturii. Cele trei medallii de aur cîștigate de ei prin eforturi considerabile, prin ani întregi de muncă și privațiuni, prin antrenamente aspre, ne-au bucurat. La fel de mindri sîntem și de Iugă, Rotaru, Gruia, Covallov și de ceilalți medallisti. Dar de o transformarea participarea delegației noastre (în ansamblul ei) într-un triumf, ar fi poate exagerat.

Dacă însușesele noastre le vom compara cu însușesele altora, mare lucru nu vom obține.

Cele mai multe medallii și locuri frunțase au fost obținute de 2 discipline sportive — caiac-canoe și lupte. Dar nu cred că sportul nostru se reduce numai la ele. Nu cred că toți sportivii noștri sînt canoști și luptători. Scuze se pot găsi cu ușurință. Unii și-au făcut clar o profesie din a le căuta. O profesie nu prea frumoasă dar oricum rentabilă.

Dacă sportul înseamnă într-adevăr dreptă și curajoasă ar trebui atunci să primim adevărul bărbătesc, ar trebui în consecință să facem mult mai mult decît s-a făcut. Pornind de la Școli și pînă la activitatea de masă. Pornind

de la numărul bazelor sportive și pînă la accesibilitatea pentru toată lumea. Dar despre toate acestea vom mai vorbi.

Meclul cu Finlandezii a început să ne producă cosmaruri. Echipa aceea vestită mai mult prin lacuri decît prin fotbal, victimă sigură pentru toată lumea, ne îngrozește. Mai ales cînd nimeni nu știe preclis pe cine ne bazăm. Ce jucători ne vor reprezenta. Chiar dacă iocul nostru contra Austriei a fost o parodie, chiar dacă blstemul, ce s-a abătut vîd implacabil, este acela de a-l lăsa pe prof. N. să gîndească (de ce nare?), eu zic că nu e cazul să ne pierdem capul. În mod normal mîercuria viitoare trebuie să cîștigăm și să jucăm la cîștig.

În fața trebuie lansat Dumitrache, neapărat. Și apoi pentru cel de al doilea fundas central trebuie chemat din nou Boc. Lui Boc pentru a deveni ceea ce a fost nu-l trebuie decît încrederea federației. Și atunci în fata lui Răducanu va fi liniște. Oricum trebuie să cîștigăm. Și sînt sigur că așa se va întimpla.

Radu Dumitru

P.S. Duminecă noaptea, la Forest Hills. Île Năstase a cîștigat cel mai important turneu din cariera sa. O victorie splendidă, răsunătoare. Au fost prezenți (și implicit învîși) primele rachete din lumea ora actuală. Într-adevăr acum putem spune că Île Năstase, frumosul nostru zburător, este cel mai bun.

Tele-olimpiada

Prin transmiterea jocurilor olimpice de la München, televiziunea este permenă a realizat o performanță demnă și ea a fi medaliată cu aur. Din cîte întreceri sportive internaționale am văzut pe micul ecran, nici una nu cred să se fi ridicat la un nivel profesional atît de înalt. În primul rînd trebuie menționată calitatea excepțională a imaginii, condiția ei tehnică și condiția artistică. Astfel: în transmiterea Olimpiadei de la München nu s-a înregistrat nici o defecțiune tehnică; imaginea a fost tot timpul de o claritate și o luminozitate perfectă iar mijloacele stilistice ale imaginii, cum ar fi planurile generale — bevederile acelea superbe ale întregului stadion, desfășurarea maratonului pe străzile Münchenului, prim-planurile — portretele sportivilor înainte sau după performanță, specularele îndelung, cu valoare de fapt, personală psihologică, filmările combinate — superbe filmări subacvatice, variantele de imagine pentru aceeași probă — cursele de alergare înregistrate din cel puțin două unghiuri ale aparatului de filmat, enchaînările executate cu prijelele festivităților de premiere, etc. — toate acestea au vorbit limpede nu despre o posibilă cî despre o reală estetică a mijloacelor de expresie de specific T.V. Imaginile olimpice de la München au vorbit pe adevărat despre posibilitățile inedite și nesărușate ale televiziunii de a înregistra realitatea. Și nu numai de a o înregistra ci și de a o redescoperi. Pentru că dincolo de calitatea imaginii, transmiterea olimpiadei a avut și o concepție de televiziune foarte clară — a detășat după legile unui scenicrii, a avut un fir logic conductor, o epură

independentă de epica întrecerilor. Transmiterea jocurilor olimpice a fost o poezie cinematografică cu întimplări palpantă, cu eroi și pe stadion și în public, cu figuratie, cu atmosferă, cu suspans. Așa se și explică, dealtfel, senzația de participare efectivă la întrecerile sportive, senzația că n-am stat acasă pe scaun, ci că am fost acolo, pe stadion. Și așa se explică sentimentul de proprietate asupra olimpiadei, de al nostru, al tuturor. Încît olimpiada de la München a stabilit nu numai înalte recorduri de sportivitate ci și înalte recorduri de umanitate, o încorporare a sinelui propriu în sinele colectiv, o senzație de umăr la umăr cu telespectatorii din lume, și nu doar în probleme de dobîndire recordurilor sportive mondiale ci și în probleme de a ne simți bine unii cu alții la un loc.

În ce privește grupul de reporteri care au comentat pentru televiziunea noastră olimpiada, cu excepția lui Cristian Topeșcu, înregistrat cu o vedere de ochi de muscă, adică a tot și a tuturor, ceilalți comentarii au aflat un studiu de diletanțism profesional și o lipsă de informație în marea deșănțare a cifrelor recordurilor care s-au înregistrat. În ce privește, cred că aș fi izbitul și eu să comentez întrecerile de gimnastică și aceeași lipsă de pricepere cu care a făcut-o Gabriel Bădescu, cu toate că întrecerile de înot și n-au fi avut în sine excludentul comentator atît de patetic ca Adrian Văstău: am crezut că moare Othello după fiecare pistol de șart!

Sz. P.

MUZICA

Semne de întrebare

Fără nici o îndoială, muzica a fost, cantitativ vorbind, mult mai periferic în atenția isocodii noastre decît în cea a altor țări. Diferențelor obiectului extinzîndu-se, în ultimii ani — decît manifestările extra-artistice ce pot intra acum în sumbulul cîmp de cercetare. Nu vom contesta aici substanțialitatea contribuțiilor muzicale, dar, numeric vorbind, acestea au ocupat un loc mărgînis, fată de amploarea și stufoasa diversitate a temelor abordate.

Ce e care pare a fi motivația imediată a acestei stări de lucruri este faptul că artele care folosesc, din întimplare, același aparat estetic și cu limba vorbită, strict necesară ca sistem de semnalizare, cum este cazul literaturii, sau artele despre al căror aspect reprezentativ, exclusiv figurativ pînă mai acum un secol, se poate vorbi în cuvinte, oferă o fecundă arie de discuție în jurul problemelor specifice, sau al posibilelor generalizări ideatice. Deși știm foarte bine că în pictura lui Raftale există virtuți ascunse mult mai importante decît asemănarea chipului zugrăvit cu unul posibil, totuși aspectul mimetic favorizează descifrarea subiectivității autorului, a intenționalității sale, pe cînd la muzică, însăși perdeaua de sunete se intervine între cuvinte și miezul semnificațiilor criptice iar cine trece acest prag fără precauții riscă ridicol prin silinția de a aplica niște noțiuni acino unde nu-si au locul. Dacă muzica mai nouă a devenit poate (spun unii) mai figurativă, atunci cea clasică scapă încă și mai mult de sub puterea noastră de a o explica, sau măcar aborda noțional, drumul istoric al artei sonore fiind invers decît al celor plasticoliterare. Rezultă, din cele spuse mai sus, o diferență adîncă. Dacă, după Helmar Franck, caracteristică operei de artă li este un „consum de libertate” în decodaj, deducîndu-se că aceasta ar însemna nu posibilitatea obținii infinite a semnificațiilor posibile, ci neputința de a se fixa la una sau cîteva semnificații (după Cezar Radu „Ontologia semiotică a învîșînd tocmăi din posibilitățile de a atribui un număr infinite de semnificații. (Dacă în realitate sfera semnificațiilor ce le are pentru noi o muzică oarecare este totuși limitată, aceasta se datorește obișnuințelor transmise din generație în generație, apriorismelor, cum le numește Messiaen, și nu unei situații existente obiectiv și de necontestat în operă muzicală).

Nu un fel teoretic, de elucidare a acestor grave probleme, poate constitui obiectul acestui scurte alcătuiri. Se simte însă necesitatea practică de a provoca o efervescență, de a cataliza întrebări și răspunsuri pentru că este cazul să vedem, după secole de existență, dacă estetica muzicală are sau nu obiect. O inițiativă românească de a lua în studiu esența profundă a filozofiei sunetelor ar fi o întreprindere de mare prestigiu.

Această problemă ar trebui, credem, să se axeze pe întrebarea nodală: are sau nu muzica semnificație? Pentru că, admitînd că muzica este purtătoare de informație (altfel n-ar putea fi nicicum atît de captivant) asta nu înseamnă implicit că are și semnificație, de vreme ce acesta nu poate fi în nici un fel izolat și nici chiar cu riscul maximei brutalizări admisibile, tradus în cuvinte. Poate că termenii axiali ai esteticii s-au extins prin inerție și la arta sunetelor, apărînd astfel un vocabular impus din afară, iar nu din practica istorică muzicală. Pe de altă parte, această semnificație pe care ar purta-o muzica nu îmbracă oare forme atît de fundament diferite, de la ascultător la ascultător, încît se poate crede că noi inducem acolo o semnificație și nu că enunțul sonor o încumbă?

Răspunsul la aceste cîteva din cele mai la îndemînă ar putea duce la stabilirea obiectului și metodelor unei științe nu rareori empirice. (Mulți înțelegînd din secolul trecut, au căzut și mai cad încă, adesea cu urmări comice, în copănișe interpretării speculativ-fantastice). Pînă atunci, estetica muzicală vede în situații curioase de a avea mai multe argumente pentru a-și proba înădăvarea, decît pentru a-și vîdi necesitatea funcțională.

Costin Cazaban

revista străină

● 25 DE OAMENI PASNICI ȘI FERECIÎI din tribul Tasaday au fost descoperiți de un grup de jurnaliști din Filipine. Ei înțeleg totul între ei, exceptînd femeile, sînt vegetarieni, nu-și fac provizii, nu cunosc proprietatea privată, cruță natura după principiile celei mai pure ecologii și nu-si amintesc să se fi certat vreodată. Punîndu-li-se la dispoziție acurii, sărăcii și sulite, pentru a vîna, cei 25 au dat de înțeles că n-au ce face cu aceste unelte acceptînd doar un cuțit să-și ascuță țărșurii de lemn. Guvernul filipinez cerotește acest trib, ferind-l de orice acțiune care ar putea să-l turbure starea paradisiacă.

● RELUAREA DICTATORULUI lui Chaplin la același festival s-a bucurat de un succes neașteptat. Ce pare o operă de circumstanță, s-a dovedit a fi o mărturie istorică „prin aspectul său demagogic și proiectiv” comentarea aceluși Le Monde, Hynkel bărbierul evreu, luat drept Hitler exaltă democrația în acordurile muzicii lui Wagner — în care adevăratul dictator vedea spiriul „noii ordini” — dar căreia Charlot — interpretînd un meseriaș umil — îi redă sensul veritabil al unui eroism uman plin de noblețe.

● UN SONDAJ RECENT la care se referă revista L'Express arată că în Franța „71% dintre persoanele interviuate n-au văzut

niciodată o expoziție de artă modernă și că în comunei rurale proporția arată pînă la 83%”. Picasso este cel mai cunoscut de un procent de 66% din cei întrebați; Buffet și Dalí 25%; 6% Chagall; 2% Léger și 1%, numai, Matisse și Braque.

● PUNKT IST PUNKT cartea scriitorului Ror Wolf dedicată fotbalului de masă creat de jocul de fotbal și jargonului pitoresc folosit de suporteri, cronicii și reporteri sportivi, este o încercare de a „demonta” psihologia publicului care asaltează stațiile. Cum se face că „aceste prefabricate verbale au intrat în lexiconul curent nămaifînd simțite ca gașioane ale unei subculturi lingvistice, ai cărei reprezentanți erau, pînă nu de mult, numai presa sportivă, radioul și televiziunea?” — se întreabă autorul unei recenzii apărute în revista „Prisma”. Se constată în limbajul înțirfat al „microbiștilor” un hîat între obiect și reprezentare deseori cu efecte grotesci (cum ar fi „un gol la palanjen” sau „X își seamănă pe drum adversarii...”) — metafore ale unei imaginații forțînd realitatea și în care humorul, poezia, legenda și senzaționalul făuresc o nouă mitologie.

● O IPOTEZĂ INTERESANTĂ privind configurația mărilor și oceanelor în primele ere ale formării pămîntului o aflăm în articolul „Fosile de ichtiosaur descoperite în Himalaia” apărut în revista China Populară. Aceste fosile, vechi de 160 milioane de ani, descoperite în regiunea celui mai înalt pic de din lume, — muntele Jolmo Lungma — dovedesc, după ipotezele oamenilor de știință chinezi, că în perioada triasică marea Himalaiană era unită cu marea Thetis (vechea Mediterană) — aceste două imense întinderi de apă unind cele două oceane de azi — Atlanticul și Pacificul.

● FILOZOPIA APĂRĂRII VIITORULUI, esul profesorului Julian Alexandrowicz, apărut în revista Polonia tratează despre legile biologice și etice care determină viața umană în contextul evoluției tehnice, care, necontrolată, poate crea dificultăți armonioase dezvoltării a omului. În elanul pe care îl înregistrează științele exacte, eseistul polonez discerne o primejdie posibilă, dacă e neglijată „gîndirea vie inspirată de un umanism în sens larg, cu alte cuvinte de solidaritate umană.”

● MARILYN MONROE poetă? O serie de poeme ale celebrului actrițe (pe care ea nu a îndrăznit niciodată să le arate soțului ei, dramaturgul Arthur Miller) au văzut recent lumina tiparului. Din toate poeziile se vede cît de greu se adapta actrița genului de viață pe care o ducea, — sensibilitatea excesivă făcînd-o înapț să suporte gloria. (Paris Match, sept 1972)

a.b.c.

«Cum arată viitorul?»

O nouă renaștere

ION HOBANA
— scriitor —

— În ciuda titlurilor sale științifice, Conferința Internațională de cercetarea viitorului de la București a uzat adeseori de termenul fantastic. Prospectiva, s-a arătat, presupune un procent însemnat de visare. Or, cum visarea este mai ales apanajul artiștilor, oamenii de artă vor avea, iată, un cuvânt important de spus în cercetarea viitorului. Având în vedere calitatea dumnezeoasă de scriitor, aplecat cu precădere asupra problemelor literaturii de anticipație, aș vrea să vă întreb dacă întrevedeți cu adevărat posibilitatea ca literatura științifico-fantastică să fie un îndreptar pentru cercetarea viitorului?

— Aș porni de la metafora cercetătorului austriac Robert Jungk despre caracterul dogmatic al imaginării viitorului: un om din evul mediu, spunea el, și-ar fi imaginat viitorul populat de castele și catedrale gotice. Un om din ziua de astăzi este tentat, de asemenea, să-și imagineze viitorul populat de uzine și autostrăzi. În ce mă privește, nu cred că generalizarea lui Jungk corespunde realității. În toate epocile au existat vizionari care au știut să se ridice deasupra limitelor momentului istoric. Utopiștii au deschis noi orizonturi și au găsit antidoturi imaginare la relele prezentului, cum facem și noi astăzi. În secolul 19, când toată lumea își închipuia viitorul populat în cel mai bun caz de penumăre batoane, Jules Verne miza pe o idee încă nelămurită, aceea a aparatelor de zbor mai grele decât aerul, înfruntând înfruntarea oamenilor de știință. Preocuparea pentru prospectarea viitorului este asadar mai veche decât futurologia și nu numai pe lângă știința și tehnica, ci și pe lângă dezvoltările sociale. Un exemplu strălucit îl reprezintă romanul lui H. G. Wells, „Oameni ca zei”, în care scriitorul descrie o societate socialistă care a atins culmile perfecțiunii. Iată de ce îmi permit să cred că futurologia poate afla sugestii valabile în literatura de anticipație.

— Și credeți că literatura de anticipație se mai descurcă și în condițiile actuale ale dezvoltării tehnice, că romanele științifico-fantastice care se scriu astăzi pot imagina un alt fel de viitor decât acela pe care ni-l imaginăm cu toții (în ciuda avertismentului lui Jungk), un viitor populat de roboți și reglementat de computere?

— În primul rând, pentru literatura științifico-fantastică nu există un singur viitor, ci un larg evantai de viitoare posibile (ca în perspectivă) și când face afirmația aceasta nu mă refer numai la aspectul social al problemei, la cel pur social. Literatura științifico-fantastică este sensibilă la toate zonele fierbinți ale momentului. Așa se și explică faptul că reprezentanții ei sînt preocupați de probleme cum ar fi pericolul poluării, segregarea rasială, războaiele nedrepte, etc. E adevărat că, de multe ori, perspectiva apare întunecată, dar asta nu înseamnă că autorii de literatură științifico-fantastică ar fi niște pesimiști incorrigibili. Genul pe care îl slujesc a folosit întotdeauna ca o modalitate eficientă de înfruntare a cititorilor, avertismentul în legătură cu urmările posibile ale unor tendințe primejdioase din prezent.

Dacă ne referim acum la actuala preeminanță a tehnologiei, eu cred că este vorba doar despre o etapă în evoluția omenirii. Sunt convins însă că omul va depăși această etapă — și tot cu ajutorul tehnologiei. Roboții de care unii dintre noi se mai tem încă vor deveni, nu peste multă vreme, o realitate cotidiană. Ei vor prelua toate sau aproape toate activitățile limitate, cu caracter de repetiție, care amenință, într-adevăr, dezvoltarea liberă a personalității umane.

— Ați spus „dezvoltarea liberă a personalității umane”. În conferința de cercetarea viitorului s-au emis și opinii conform cărora personalitatea umană s-ar afla în pericol de pasivizare ca urmare a exploziei informaționale, a acțiunii mijloacelor de mass-media și a lipsei de opțiune și discernământ. Cum vedeți această problemă?

— Se citește mult mai mult decât vor să ne facă să credem cei care se închină în fața statisticilor. Cum să ne explicăm altfel creșterea continuă a tirajelor cărților de toate felurile? Și nu în ultimul rând al celor de literatură propriu-zisă. Cum să ne explicăm fenomenul best-seller-urilor? Pe de altă parte, într-un viitor foarte apropiat va exista o posibilitate de alegere quasi-nelimitată a programelor de televiziune. Mă refer la retransmisia prin satelit direct în receptorii individuale, care ar putea deveni foarte curând o realitate, dacă s-ar ajunge la înțelegerea necesară. Așadar, opinia mea este că liberul arbitru este mai puțin amenințat decât s-ar părea în urma lecturii unor cărți... științifico-fantastice!

— Cu alte cuvinte, omul viitorului este un om liber dezvoltat și ferit de alienări? Care sînt de fapt trăsăturile fundamentale ale personalității umane imaginată de literatura de anticipație?

— Mă număr printre cei care cred că omul este într-adevăr, o ființă rațională și că atare va ști să rezolve în folosul său problemele grave cu care este confruntat. Și dacă va fi așa, întrucât nu ne putem elibera total de condiția noastră terestră și de experiența noastră istorică, cred că vom asista noi, sau urmașii noștri, la un nou fel de renaștere, în care personalități de tipul lui Leonardo da Vinci nu vor mai constitui o excepție.

— Tipul uman renașcut presupune o deschidere spre numeroase relații sociale. Bănuiți în legătură cu omul viitorului și o redimensionare a ideii de colectivitate?

— N-am crezut niciodată în nepuința omului de a comunica cu semenii săi. Chiar în aceste zile am asistat la un eveniment care a demonstrat încă o dată că de legați sînt de fapt oamenii între ei și cum știu să trăiască emo-

ționale nobile ale efortului nelucrător, subordonat unor idealuri pure: Olimpiada.

— Și nu este chiar nimic de perfecționat în relațiile umane?

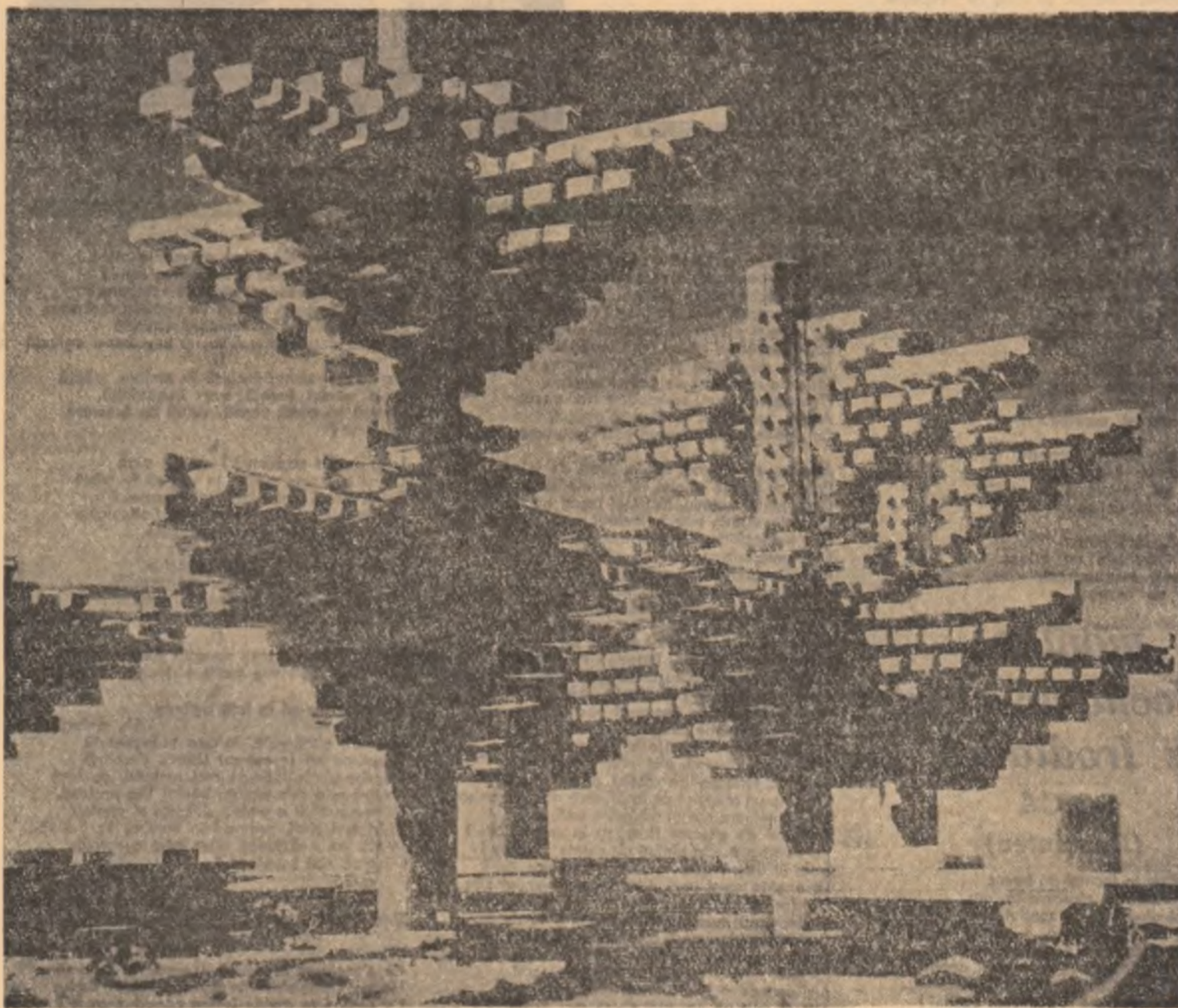
— Însăși rațiunea de a fi a literaturii științifico-fantastice este crezul în perfectibilitate, așit în sfera materială cit și în cea spirituală. Abia am vorbit despre noua renaștere pe care o aștept cu neclintită încredere Poate că multiplicitatea convulsiilor la care asistăm sînt tocmai un semn al plămădirii acestei renașteri.

Arhitectura tinde spre industrializare

CEZAR LĂZĂRESCU
— arhitect —

— Problemele de ecologie, mediu ambiant și arhitectură au ocupat la Conferința Internațională de cercetarea viitorului de la București un loc foarte important. Și că arhitectura are nu doar valoare funcțională ci și valoare psihologică. Credeți că revendicările futurologilor vizavi de arhitectură se vor împlini?

— Fără-îndoială că de viitor se ocupă foarte multă lume, dar cred că singurii arhitecți, au conturat în imagini ușor de înțeles pentru toată lumea viitorul. În imagini concrete, mai ales, cu toate că aceste imagini reprezintă deocamdată doar niște idealuri, niște aspirații. Și un profesor sau un psiholog își poate imagina lumea viitorului, dar textele lor sînt mai puțin accesibile maselor. Și mai este o altă problemă de fond. Astăzi arhitectura nu mai este o producție artistică, nu mai admirăm frumusețea în sine a valorilor ei așa cum facem cu Parthenonul sau cu catedralele gotice. În ziua de astăzi

Arata Isozaki: Orașul în aer — proiect al viitorului

lăzi arhitectura înseamnă altceva. Astăzi arhitectura organizează spațiul de viață al omului. Începând cu țara și terminând cu scaunul pe care stă. Acest aspect de organizare a spațiului de viață îi conferă arhitecturii importanța de care se bucură. Arhitectura de azi are un profil special și este în folosul unei societăți largi. Dacă odinioară templul era închinat unui zeu și destinat administrației și folosinței preoților, astăzi tot ce facem e destinat societății. E o funcțiune socială. Ca atare, arhitectura nu mai e judecată ca o creație artistică ci ca un mijloc de organizare fizică a vieții individului. Or cum futurologia pare să se ocupe în mod special de rezolvarea vieții fizice a individului, e de presupus că arhitectura va avea un cuvânt important de spus în această privință.

— Din câte se pare, acțiunile de cercetare a viitorului contează foarte mult pe participarea publicului, pe activarea conștiinței publicului în scop de a da la iveală dilemele sale fundamentale. Care credeți că sînt opțiunile actuale ale publicului în materie de arhitectură?

— Nu cred că arhitectura se află în stadiul de a putea rezolva dilemele particulare ale fiecărui individ. Explozia demografică din întreaga lume face foarte acută problema rezolvării pe scară largă a problemelor locuințelor. În ziua de astăzi arhitectura trebuie să se gîndească în primul rând la colectivități, să facă în așa fel ca un număr cit mai mare de oameni să aibă aceeași lucrătoare ei. În sensul acesta eu nu cred că poate exista o arhitectură a viitorului atîta timp cît nu este rezolvată problema arhitecturii prezentului.

— Și cu toate acestea, problema „locuinței

noastre” are, din punct de vedere al publicului un caracter extrem de particular. Cu mult înainte să visăm viitorul visăm o casă pe gustul fiecăruia dintre noi. Sau poate că viitorul cel mai apropiat înseamnă casa. În condițiile acestea e de presupus ca arhitectura să facă un efort de satisfacere a dorințelor publicului.

— Creșterea populației este cu mult mai mare decât posibilitatea de a construi. Asta face ca arhitectura, ca proces fizic, să tindă, indiferent că ne place sau nu — către industrializare. Vom ajunge să ne cumpărăm locuințele cum ne cumpărăm mașinile. Și să le schimbăm la fel. Se tînde către un număr cit mai mare de tipuri în serii mici, pentru a se evita standardizarea. Monotonia sau aspect fizic a arhitecturii nu este obligatorie. Sînt greșelile inerente începutului. Am cumpărat fabrici mari care fac același tip de produse, din cauza aceasta este fatal ca toate locuințele din județul Suceava să semene cu cele din județul Bacău. Pentru viitor ne străduim să limităm uniformitatea aceasta la cel mult un cartier.

— Și în ce fel mai este atunci romantică arhitectura?

— În nici un fel. Arhitectura are tot mai mult un caracter impersonal. Arhitectura nu știu cine locuiește în casă. Casele se fac în serie.

— Și nu există absolut nici un fel de soluție?

— Există soluții la care sperăm să ajungem și noi foarte curînd. Așa numitele soluții elastice, care prevăd ca organizarea spațiului de locuit să-i aparțină clientului. Se creează astfel iluzia că spațiul meu nu este ca al celui alt.

— Operează arhitectura cu iluzii și cu metafore?

— Eu nu cred că dorește cineva să locuiască în blocuri. Dar problema publicului mare nu se poate rezolva altfel. Personal, aș dori să am azi o casă română cu toate transformările prin care am trecut.

— Și cu viitorul cum rămîne? Să înțeleg din deoprită dv. că putem visa la orice înălțime de acele case cu acoperișe de sticlă pentru soare și cu deschideri pentru vînt?

— Știu că imaginația arhitecților este nelimitată, că se fac studii cum o să locuiască oame-

torii noștri, în ce constă și care sînt problemele fundamentale ale cercetării viitorului?

— Cercetarea viitorului își propune în primul rînd să păstreze tinerețea oamenilor. Johan Galtung, celebrul futurolog danez, definea tinerețea ca pe o posibilitate de a face opțiuni. În ultimul deceniu, ca urmare a ritmului transformărilor și a puterii de supra-naturii impuse de revoluția științifică și tehnică a apărut, pentru prima oară în istoria umanității, pericolul ca omul, animat de cele mai bune intenții și prădă un entuziasm constructiv dezlanțuit, să facă opțiuni care să anuleze opțiunile ulterioare, să împiedice posibilitatea de alegerea generațiilor care vin. Să se angajeze pe drumuri fără întoarcere. În condițiile acestea, cercetarea viitorului nu urmărește altă să prescrie cum va arăta viitorul, ci să arate cum să nu-l blocăm pe cei care vin după noi. Ceea ce este foarte greu. Cercetarea viitorului explorează universurile viitoare posibile, permite o stabilire lucidă a obiectivelor acțiunii și ne eliberează atît de cilsele trecutului cît și de obsesia viitorului. Într-un fel ne face stăpîn pe timp. Pe acțiunile noastre.

— Și care sînt obiectivele acțiunii de cercetare a viitorului?

— Perspectiva nu este o preocupare de lux. Întotdeauna oamenii s-au gîndit la viitor și faptul acesta parea necesar și avantajos. În zilele noastre, însă, el este absolut necesar. De pildă, pînă la sfîrșitul secolului, populația lumii se va dubla. Unde ne vom primi invitații? Ce le vom da să mînce? Unde îi vom găzdui? Cum îi vom educa? Am folosit o metaforă pentru ca problemele acestea să fie înțelegibile. Dar ele sînt extrem de grave. În zilele noastre, să nu te gîndești la viitor înseamnă să-ți asumi riscuri mari, și nu știu dacă sîntem destul de bogați, noi oamenii, înclt să ne putem permite să riscăm. Evident, explozia demografică reprezintă numai din nenumerabilele probleme ale perspectivei. Creșterea economică, ecologia, educația ridică semne de întrebare la fel de importante.

— În comunicările congresului de futurologie de la București, unul din termenii folosiți

pradă unei viziuni inertiiale care nu ține seama de dinamica valorilor. Metodologia, care se însușește în urma unui antrenament complicat și îndelungat, ne ajută să depășim prejudecățile prezentului și ne eliberează noi dimensiuni de creativitate lucidă în cîmpul viitorului. Dar este evident că nu toată lumea poate și trebuie să fie metodolog. Metodologia prezidențială este astfel chemată să decodifice semnalele primite democratice din partea tuturor, utilizîndu-le în limbajul strict al științei.

— Cînd metodologia operează în domeniul social ea nu duce cu necesitate la ideologie și la politici?

— Evident. Ideologia și politica nu pot și nu trebuie să fie evitate. Metodologia ne va ajuta însă să măsurăm exact procentul de opțiuni fundamentale. Să ne explicăm ipotezele, să degajăm deci ceea ce este comun de ceea ce ne desparte.

— Și cum se înregistrează procentul de opțiuni?

— De cele mai multe ori, astăzi, opțiunile aparțin unui grup de specialiști. Eventual în legătură cu centrele de decizie. Democratizarea cerută de toată lumea urmărește tocmai accesul la viitor al tuturor.

— Ancheta nu este o formă ceva mai democratică a metodologiei?

— Decampată anchetele se întreprind tot de către experți și în rîndul experților.

— Experți în futurologie?

— Nu. Experți în domeniile în care se face investigația. Aș preciza totuși că anchetele ar trebui să fie dublate și de alte metode, pentru că de cele mai multe ori ceea ce numim cu încredere gîndire liberă se reduce la cea mai banală extrapolare.

— Cu alte cuvinte futurologia exclude imaginația?

— Nu. Fără imaginație este evident că cercetarea viitorului ar nega tocmai apariția noului. Viitorul nu este o secretă a prezentului, ci cuprinde elemente fundamentale noi, pe care numai cu un efort de depășire a condiției noastre de azi le-am putea, eventual, înțui. Personal, nu cred că imaginația se opune realității. Imaginația noastră este și ea datată, deci ea utilizează o informație existentă, este prizoniera acesteia. Iar pe de altă parte, știința antrenează fantezia, nu mai prejos decât activitatea artistică.

— Demonstrînd valoarea imaginației în munca de cercetare a viitorului, unele din comunicările conferinței au arătat contribuția pe care arta ar putea-o aduce în această privință, ca mijloc de sesizare sensibilă a momentului istoric, ca instrument de alarmă și de anticipație și, mai ales, ca posibilitate de activare afectivă a conștiinței publicului. Credeți și dv. că arta va avea de spus un cuvînt în futurologie?

— Arta apare în cercetarea viitorului pe mai multe registre. Este evident că intuițiile ei globale anti-analitice oferă sugestii prețioase. Aș adăuga însă, că, totodată, oferă și contraindicații prețioase pentru că așa cum spunea și intuițiile sînt date. În al doilea rînd, orice construcție și în general orice aplicație cuprinde în ea elemente artistice. În al treilea rînd, cred că prin specificul ei, perspectiva antrenează arta, cel puțin în forma în care sînt prezentate produsele prezidențiale. Adresîndu-se unui public larg, tablele prognozelor și cifrele îndelung elaborate devin mai operante, dacă sînt susținute de cuvîntul rar și de metaforă. Stăpînirea acestor mijloace de comunicare face parte din chiar arsenalul prezidențial, pentru că utilizarea diletanță poate denatura sensurile inițiale încercîndu-le cu lucruri străine rigorii științifice.

— Și ce presărire va trebui să aibă un cercetător în futurologie pentru a evita fenomenul diletanțismului?

— După părerea mea, cercetătorul ideal al viitorului trebuie să aibă mai multe capete și să fie o echipă. O echipă multidisciplinară, cu un limbaj comun, cu reflexe rapide, cu orientări provenind din dialogul continuu al punctelor de vedere diferite.

— Dar un mediator nu va trebui să fie? Nu va trebui să împlinească și o funcție oraculară, o sarcină de acomodare a datelor oarecum specioase ale futurologiei cu publicul? Aceasta în sensul democratizării despre care vorbeați?

— De meditație și dialog, da. Oraculară, categoric nu. Oracolul tradițional este un înțeles care transmite într-un singur sens informații asupra unui viitor preexistent. Centrul de prezidențial produce prospectivă într-un continuu dialog cu exteriorul, iar în aprecierea varietății ce va deveni obiectiv social, părerea neexpertilor este esențială. Democratizarea este menită să asigure funcționarea fără perturbări a acestui circuit. De adăugat că o condiție a democratizării este utilizarea unui limbaj accesibil publicului, prin care să se comunice lucruri de strictă specialitate, ca și posibilitatea de a transmite printr-un limbaj de strictă specialitate, reacțiile cetățeanului adesea sufocat de expert.

— Se poate vorbi de un complex al publicului față de „specialitate” și de „expert”?

— Există, într-adevăr, o tendință de a fragmenta funcția socială astfel încît sectoarele acesteia să fie încredințate unor oameni de strictă specialitate, numiți uneori experți. Ar reieși că restul oamenilor sînt excluși sau reduși la rolul de spectator la marea aventură tehnică a secolului nostru. În fond, însă, fiecare expert este și un cetățean și nu poate renunța la el tot de dragul unei părți. În al doilea rînd, orice creație tehnică a zilelor noastre este colectivă, ceea ce mărește grupul celor care participă, al actorilor. Și apoi, educația și învățămîntul sînt chemate să desăvîrșescă democratizarea tehnică, să efectueze o demitizare a acesteia, așezate decît în slujba omului.

— Nu e deci de presupus o lume a viitorului bîntuită de spaima roboților și amenințată de alienări?

— Personal cred că tehnica eliberează omul. Scăpat de obsesia muncii fizice și a activității împovătoare într-un sistem social care asamblează trailecturile individuale cu interes colectiv, omul își poate găsi, cred, adevăratul rost pe planeta noastră. Cel de stăpîn.

Pagină realizată de
Sânziana Pop

Un expert este un cetățean

MIHAI BOTEZ
— matematician —

— Numele „propriu” al celei de a treia „Conferințe Internaționale de cercetarea viitorului” are pentru marea majoritate a publicului o rezonanță romantică, este plin de mister și de inedit. Sistem obișnuit cu congrese care tragează probleme de economie și de știință, o dezbateră despre viitor, ține la prima vedere de domeniul fantasticii. Iată motivul pentru care în calitate de specialist, director al Laboratorului de futurologie de pe linia Universității din București, vă rog să explicați într-o formă cit mai accesibilă pentru ci-

Mallarmé

După amiaza unui faun

(Eglogă)

Faunul

Vreau să perpetuez aceste nimfe. Clar
Cantația lor zboară în aerul lunar
De adormiri stufoase.

Lubit-am un miraj?
Greu s-nop de noapte veche lăuntric-mi tangoj
Se toarcă crengi subtile, ce tot păduri fiind,
Arată, vai! Că singur îmi dăruiesc primind
Trofeu, prea ideale erori de trandafiri,
Să cugetăm...

Sau poate femeile subțiri
Sint numai jindul dulce al simțurilor tale!
Faun, iluzia scapă din ochii prea din cale
De verzi ai celei caste, ca din izvoare-n plins
Cealaltă, în suspine, zici tu, se zbate strins
În păru-ți ca o briză în tol de ziua caldă?
Ba nu! În nemșcarea de stins leșin ce scaldă
În sufocări încinse o dimineată-înfrîntă,
Nu murmură vre-o apă, doar flautul meu cîntă,
Udînd în melodie boschetul; numai boarea
Prin două țevi de lărbă-și petrece exhalarea
Și într-o steață ploaie de-acorduri sunet plouă
La orizontul fără vre-un rid pe fața-i nouă,
Văditul suflu-și toarcă nenatural temeii
Și inspirația suie din nou la cerul ei.

O malur siciliene de mlaștină domoală
Ce-n jind de sorii mindria mea rece vă răscuolă,
Tăcut sub flori amare de scinteieri, ROSTIȚI!
„Că eu tăiam goi lujei de trestii, imblinzii
De har; cînd în verzi blonde frunze-n depărtare
Care-și consacră vița de vie la izvoare,
O coapsă animală se unduie-n repaos;
Și cînd preludiul naște cavale-in lent adaos
Aceste nunți de lebede, nu l de nădă sar
Sau într-o val...”

Bourdelle: „Centaur murind”

Ard toate-n roșul ceas de jar
Fără să-inseme arta de-a stinge-o nuntă prea
Rivinită sterp de-acela ce caută un la:
Atunci voi sta-in fervearea întlie și deplină,
Stîngher și drept, în valul de antică lumină,
Cîin l unul din voi fi-va, spre ingenuitate.

Nu aste dulci nimicuri de buze divulgate
Săruturi joase, care le-înșală pe perfide,
Ci sinu-mi, mortar vergin, ce tainic își deschide
O mușcătură tandră de dinți auguști lăsată
Bosta acum! Misterul și-alese încă-odată,
Drept confident rogozul jucind întins și geomăn
Pe-un cer ce fură feței fioriuri fără seamă
Și vrea, ca într-un solo prelung, cîzînd în forse,
Priveliștea frumoasă, s-o amuzăm prin false
Confuzii între dînsa și-al nostru cînt credul,
Atit de sus că-amarul se mlădiează pur
Să șteargă din comunul vis de grumaz și coapse,
Cu ochi închiși urmîndu-l, sau cu priviri întoarse,
O linie sonoră, mult monotonă, vană.

Fii gata, deci, unealtă a fugilor, vicleană
Syrinx, și înflorește la mal de ape reci
Eu, de rumoarea-mi mindru, îți voi vorbi în vecl
De zeltăii femeile; și-in păgînești picturi,
Le voi descinge umbra de întime centuri!

Tot astfel, cînd lumina am supt din struguri vie,
Spre-a exila părerea de rău cu viclenie,
Rizînd, ridic la ceruri acest ciorchine vid
Și-in pielile-i limpezi aduimce, stăpînit
De-o lacomă beție, scrutîndu-l, pînă-in seară.

O nimfe, AMINTIREA să o renaștem iară,
„Eu săgetam cu ochiul, prin stuf, orice grumaz,
Nemuritor stîngîndu-și arsura în talaz,
Cu-un țipăt de turbare spre bolta foșnitoare
Și preasplendida baie de plete bruscă dispore,
În fulgeri și fioriuri, o pietre nestemate!
Aleg; cînd la picioare-mi se-înlanțuie (secrete
De tainică langoare și boală de-a fi doi)
Cu brațe hazardate, dormind ca-intr-un altoi;
Eu le răpesc și fără se le despreun, zbor
Spre-acest desis, dat pradă unui umbrar frivol,
De trandafiri secîndu-și parfumul-vast zării
Și dansul nostru tragic e-asemeni inserării”.

Eu te ador minie-a fecioarelor, savoare
De goală și divină povară-in lunecare,
Brusc, ocolindu-mi gura în flăcări, cum palpită
Un fulger! Dulce groază a cămii, tînuită;
De la cădici de crudă la suflet de timidă
Ce se abandonează-in candoarea ei, umidă
De lacrimi mari sau numai de aburi nu prea triști.

„Prea vesel de-a învinge perfidele-i restrîști
Am săvîrșit delictul de-a răsfira-n cărare
Cosițele invinse de zei prin sărutare;
Abia vrusei să-mi tînău tăcut un ris arzînd
Sub pliuile calde-ale uneia (pe cînd
Cu-un singur deget numai, de fulg, candoarea-i
goală,

Naivă, delicată și fără de sfială,
Se-agojă de fiorul surorii care arde.)
Din brațele-mi sfîrșite de vagi fiori de moarte,
Această pradă, veșnic ingrată, se separă,
De tulburul meu hohot de plîns fără s-o doară”.

Ei și! Spre rai alitea pot încă să mă-avînte
Casițele-innodîndu-și de coarnele-mi din frunte;
Ardoare, știu, că roșii și coapte de căldură
Plesnesc aprînsie rodii și de albină murmură;
Și singele meu aprig, strîns de subtile funii,
Pulsează prins de roilul etern al pasiunii
La ora sind cenușa și aurul se-îmbină
O sărbătoare frunza sleită lumină.
Etna! Prin tine Venus pătrunde-n ceas plîpînd,
Călcîiele ingenui pe lava ta punînd
Cînd tună somn nostalgic pe facul ce descrește.
Înșaf regina!

Certă osîndă...
Oh, privește:
De vorbe, goală mîntea, și trupu-ingreunat
Sucombă în trufașă amiază rușinat:
Atit. Să-mi uit blestemul, grecii dormind într-una,
Mă-întînd să zac pe setea nisipului și gura
La steaua eficace a vinului deschis!

Adio cuplu: umbra eu și-o ghicesc în vid.

Sfinta

La geamul tînăind santalul
Ce-și pierde aurul în ora
Vialei scinteind ca valul
Cu flautul sau cu mandora,

E sfinta pală, înfățișînd
Bătrina carte care cere
Magnificatul susurînd
În pavcerniții și vecerne:

Pe sticla de chivot, foșneste
O harfă de-un seraf, formată,
În zborul lui de-amurg ce crește
Pentru falanga delicată

Ea degetul, fără santal
Ori carte-il trece-in rar adaos
Pe un penaj instrumental,
Muziciană de repaos.

IRODIADA I. Veche uvertură a Irodiadei

DOICA
(Descîntec)

Aripa, abolită, în lacrimi de havuz
Inexistent, răsfîrșite alarmele-in auz,
De aur gol dînd bice în spațiul boțit,
O Auroră, până de stemă, a numit

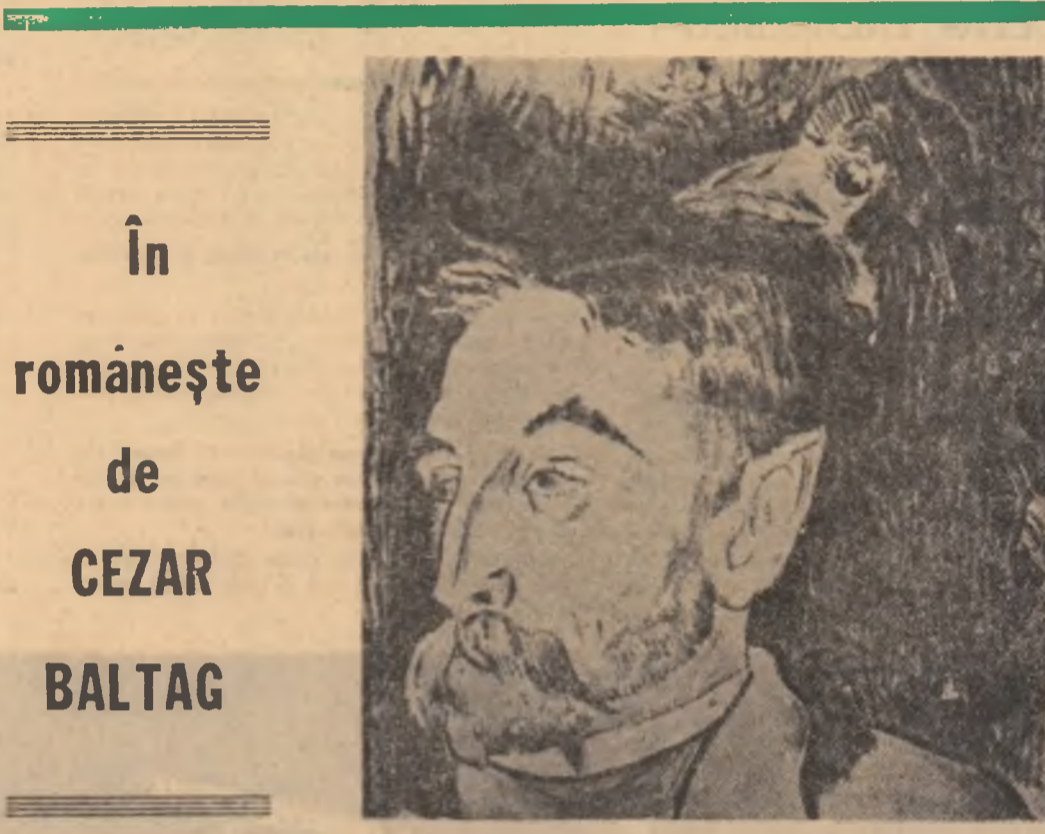
Al nostru turn de triste cenuși și sacrificiu,
Mormînt lășînd să scape o pasăre, capriciu
Stîngher al aurorei cu van penaj de mlaștină...
Ah! Casă-a unor triste și decăzute baștîni
Neclăpocire! Apa-întristat se resemnează,
Nici lebdă, nici pana nu o mai vizitează
Fără uitare; apa răsfîrșe lepdărea
A toamnei care-și stinge în sine cast vilvoarea;
A lebedei, în timp ce, ca într-un pal cavou,
Cu-aripe își îngroapă în pene capul său,
De-o stea dezamăgîță, pur diamant, mult, iolt,
Anterioară, care n-a scinteiat vre-odată
Rug! Crimă! Suferință! Vechi zori de zi

Un cer de purpură! Baltă de purpură pătoșă!
Și pe reflexe roșii, deschis, acest vitraliu.

Odaie singulară în singular detaliu
Cu-armuri de veac războinic, aurărie stînsă,
Răsfîrșită o număță de olădată, nînsă,
Și-a ei tapiserie, sidefuri, Inutilie.
Reci cute, ochi în giugliuri, bătrîne, de Sibyle,
Și unghia lor veche tînzînd-o la magi,

Una din ele, cu un trecut de frunze vagi
Pe rochia mea albă ca fildeșul, oprînd
Un cer de păsări prinse-n întunecat argint,
Pare, pornind din zboruri, drapată și fantomă,
Aroma care naște, o rozelor! aromă
De patul gol departe, pe care îl ascunde,
O luminare stînsă, izuri de aur, crude,
Rozînd în pinză, tuță de flori sperjure lunii
(În ceara stînsă una se desfrunzește lumii)
Nasc îndelungi regrete și țijele lor groase.
Se udă într-o cupă-in răsfîrșigeri languoase.
Își tirie-Aurora aripile în lacrimi!

Umbră magiciană de-alegorii și datini!
Un glas ce-înțoarce vremea, prelung, în evocare
Descîntecului gata, al meu să fie oare?
În galbenele cule ale gîndirii, iată,
Tîrîndu-se asemeni cu-o stea cădelnițată,
Pe-un grup de artoafore confuze, înghețate,
De găuri fără vreme și cute încordate
Străpunsse-in ritm și pure, dantelele fecioare,
De alb lîntolui, ochiuri lășînd superb să zboare

Mallarmé văzut de Gauguin

În
românește
de
CEZAR
BALTAG

O strălucire veche să urce-n disperări
(O, cită depărtare-n secretele-i chemări!)
O strălucire veche de rosu insolit
Fără pereche, nulă, cu glasul toropit,
Ce auru-și azvîrne-nt-o ultimă splendoare
Ea, antistropă-n stăruie laolt întrebătoare,
În ora de-agonie și bălăii funebre!
Tăria de repaos și de adînci tenebre,
Deopatrivă totuși se-înțoarce în trecut,
Anost, inevitabil, confuz și abătut,
Ca opa-in vechi havuzuri cîzînd cu resemnare.

Adesea, ea cîntase, ilogic, semn de jale!
Patul cu foi de păgîni yellie, albastruie,
Cum, inuțit, ascetic, nici inul însuși nu e!
Care din vise-in cute grimoarul lui-mai are,
Nici baldahele-in sterge mătăsuri sepulcraie,
Miresma somnoroasă de păr. Ei o avea?
Recea copilă-adună sterp în plăcerea sa
Prin dimineața în febră de flori, plîmbăci pe jos
Sore seara ce reteză rodii răuțicioși!
Cînd luna nouă prinsă într-un coaron de fier
Nalt omic, spînzurîndu-l pendul pe Lucifer,
Mereu rănește-o oră întreagă încheiată
Jelită de cîmpioru cu lacrima uscată.

Ce părăsită trece! Și nici-un serafim,
Nu-i întovărășeste nespul pas divin
Aceasta nu o știe monarhul speculat
De multă vreme gîtul arhaic e secat
N-o știe tatăl-rege, nici omul cu oglinzi,
Sălbatic reflectîndu-și etelul amei stîns
Cînd pe-un morman de leșuri fără sînet cu smîrî
De-aramătoare cleiuri misterios respiră
Arginturi de obscure trompete-in vechi sicrie!
Va fi într-o zi, din plaiuri de munte să revie!
Oare la timp? Căci totu-i menire și vis rău!
La unghia ce-și urcă prin geom însemnal său
De dar de trimbiții cerul se umple de vilvoare
Și degetul-i preschimbă-in pizmoasă luminare,
Cîrînd carminul serii mîhnite, peste noi,
Va să-împregeze ceora ce cade inapoi.
Al serii, nu l ci roșul celor din urmă zori
Arși zori de zi finală, atosăvîrșitori
Atit de trist că ora nici nu se mai arată,
Profetică roșoată, un timp ce plinae, iată-in
Copila, exilată în inima-i de-o clipă,
Ca lebdă ce-și viră privirea sub aripă,
Ca lebdă bătrînă sub pana ce scînteie
Din pene de primejdie, în vesnică oleie
De reci nădejdi, culese, diamantele să-și vază,
Din steaua muribundă, ce nu mai scinteiază.

II. Scenă DOICA-IRODIADA

Esti vie! Sau vîd umbra prințeselor scinteie?
Pe buze-mi pul un deget greu inelat. Incheie
Această vîrstă fără știință...

În blond torent de plete eu părul mi-l dezdoi,
Cînd greu îmi scaldă trupul, el coapsele-mi
ingheată

De groază. Păru-mi aprig ce razele-i răsfată
Nemuritor e. Doică, sîrutul m-ar ucide
De n-aș ști că frumosul e moarte. Ce ispite
Ori vrăji, ce dimineată uitată de profeti!
Își vară-n zări murînde festivele tristeți?
Le știu? Tu mă zăriseși, o doică mea de ger,
Sub greaua închisoare de piatră și de fier,
În care lei arhaici țîrăsc epoci barbare
Și eu treceam, fatală, cu minii nepăsătoare,
În putreda mireasmă a anticilor regi
Dar poți tu ale mele terori să le-nțelegi?
Stau drept visînd exiluri, și desfrunzesc în val,
Ca-nt-r-un havuz cu jerbe, primindu-mă regal,
Livizii crini din mine, în timp ce-in fascinare
Urmind cu ochi hipnotici ruinele-in surpare
Și străbătîndu-mi fără de sunete absența
Leii rochiei mele alungă indolența

Și îmi contemplă talpa cu mîdăle alină.
Alină-ți și tu doică ardărea ta senilă
A cămii și costi-mi sălbatic rotitoare
Trezindu-ți recea groază de plete-in revărsare,
Ajută-mă tăcută și nemaiîndrăzîndă
Să mi-o despieptăm leneș și larg într-o oglindă
D.
De nu vrei smîrnă-închisă în amfore, vrăjită
De-a rozelor senilită, suav îmbrătrînită,
Dorești să ceri, copilă, virtuți de funerare
Miresme?

Lasă-aceste parfumuri! Nu știți oare
Că-mi iscă ura, doică, tu vrei să le miroș
Betia, să-mi începe profilul languos?
Aceste pietre grele ce nu sînt flori, ursite
Să dăruie uitare durerii adamite,
Ci aur de arome perpetuu virgine
În fulcure ferice și palide rășine,
Eia-înflorosc steria metalului-răceală
Bijuterii răsfîrșite din camera natală,
Ame, săgeți și vase din sărbătoare-mi pruncie
D.
Regină, vîrsta șterge această pledoarie
Din mine, ca-intr-o veche hîrtoagă înnegrîndă.
Destul! Ține-mi în față oglinda.

Ah, oalindă!
Iezer de plicteală, în apa ta-înghețată
De-atîtea ori în ceosuri lăcuite, dezolată
De visuri, căutîndu-mi reci amintiri, ce sunt
Ca frunzele sub gheața hăului tău profund,
Eu, m-am zărit o umbră departe și păgînă
Ci-in seri tirzii, orare! în sîmbra ta fîntînă
În vis, eu, golițiunea difuz mi-o cunoscu.
Dădăcă, sint frumoasă?

O stea cum alta nu-i
Dar iată-ți cade părul.
Oprește-această crimă
Ce sînaele-mi răcește-in izvoare. Și reprimă
Un gest, împietate faimoasă; haide, spune
Ce demon te azvîrle înspre porniri nebune?
Sărut-acesta, daruri, parfumuri și, o zei!
A-nastă mîndă fără de lege și temei
Vînd parcă să m-atingă, pesemne, într-o zi
Prin crunt subliciu toate în turn se vor sfîrși...
Ceas crud, care prințesa îl vede-in spaima rele!
D.
O, vremi bizare, Cerul te aperse de ele!
Tu, răzăcești stîngheră năluca, furie trează,
Privind adînc în tine cu o precocă groază,
Etern fermecătoare ca floarea lîină drum,
Sălbatic de frumoasă, copila mea, precum...
N-ai vrut cumva, pesemne, să mă atingi?
D.
Mai bins
As fi tînăutoarea destinului din tine.

Oh! taci!
D.
Veni-va oare, vreedată?
I.
Stele pure.
N-o ascultați!
D.
Cum altfel decit prin spaima-obscure
Să nasti tot alte gînduri mal înfiorătoare,
Parcă rugîndu-ți zeul ca-in tainică ferveare
Comaora să-ți aștepte! Cui oare, devorată
De temeri, îi ții încă splendoarea ignorată
Și-a trupului tău taină prea steață?
I.
Mie doar!
D.
Floare crescînd stîngheră și fără alt habar
Decit în apă umbră-i cîzînd cu atonie
I.
Oprește-ți mila, doică și vana ironie.
D.
Prințesa noastră, totuși; oh! nu, copil semeț,
Va fi o zi să stingă solemnul tău dispreț.
I.
Dar cine-o va atinge pe cea de lei cîntată?
Mai mult, nu vreau nimica uman și-înmămurată
Dacă rîmîn, cu ochii spre-un rai neîntrerupt,
Eu rumeg amintirea lăptelii ce-ți-am supt.
D.
De plîns menită-i jertfa destinului să fie!
I.
Da, numai pentru mine eu înfloresc, pustie!
Grădini de ametiste, știți bine, adîncite
De-apururi în savante neanturi uluite,
Aurării uitate, de-un antic verde clar,
În somnul fără soare al unui lut primar,
Voi pietre căror ochii-mi, ca nestemate pure,
Le dăruie-o lumină melodioasă, dure
Metale, care faceți din tînăra mea coamă,
Fatală frumusețe, greu cer de coroană!
Iar tu, femeie, scoasă din secole haine
Spre un temeii malfic de peșteri sibiline,
Tu - îmi spui de muritorul scîndu-mi din calicil
De rochie și-arome-in sălbatică delicii
Al golițiunii mele bălăi și dalb fior,
Proorocesci că dacă al verii-azur ușor
- Spre el femeia tînde cu-obrisia ei toată -
Mă vede în pudoarea-mi de stea înfrigurată
Eu mor.
Iubesc orarea de-a fi virgînă, vreau
Să simt într-una groaza ce pletele-mi mi-o dau,
Și seara-in invelișu-mi trăgîndu-mă, reptilă,
Să simt, neviolată, în carnea-mi Inutilă,
Prea recea scinteierea a luminii tale mate,
Tu care mori, tu care îmi arzî de castitate,
Noapte de slouiri albă și de zăpădă crudă!
Iar sora-ți fără moarte, o, sora mea tăcută,
Alb visul meu spre tine se va-înălța pe-o roză
Aidoma luminii acelu ce visează,
Mă cred însingurată în monotonă-mi vază
Și totu-in jur trăiește-in oglinda idolatră
Care reflectă calmă în somnul ei constant
O rece lrodadă, cu ochi de diamant.
O, farmec de pe urmă, da! sint însingurată.
D.
Plecați la moarte, doamnă?
I.
Nu, doica mea uitată,
Te du în pace, lartă acestel inimi crude,
Ci trage-întii obolul, prea îngereșc suride
Azurul în vitralii înalte și profunde.
Tu știi, detest frumosul azur! Inalte unde
Se leagăna-într-o țară cu țărîmuri negîndite
Rotînd-un cer sinistru cu pleoape dușmănite
De Venus care, seara, la în tuffisur fac.
Pleca-voi, deci.
Aprinde copilărescul joc,
Spui tu, acele flăcări cu ceara-in foc domol
Plîngînd într-un plîns surd al aur trecător...
D.
Și-acum?
I.
Adio. Castă a gurii mele floare
Tu mîni.
Aștept un lucru necunoscut în care
Misterul ignorîndu-l și țipătul incins
Vei azvîrli supremul tău spasam de plîns ucis,
Brusc, al copilăriei, simtînd în stări secrete
Tirzii despărțirii de recile ei pietre.

Veni-va oare, vreedată?
I.
Stele pure.

N-o ascultați!
D.
Cum altfel decit prin spaima-obscure
Să nasti tot alte gînduri mal înfiorătoare,
Parcă rugîndu-ți zeul ca-in tainică ferveare
Comaora să-ți aștepte! Cui oare, devorată
De temeri, îi ții încă splendoarea ignorată
Și-a trupului tău taină prea steață?
I.
Mie doar!
D.
Floare crescînd stîngheră și fără alt habar
Decit în apă umbră-i cîzînd cu atonie
I.
Oprește-ți mila, doică și vana ironie.
D.
Prințesa noastră, totuși; oh! nu, copil semeț,
Va fi o zi să stingă solemnul tău dispreț.
I.
Dar cine-o va atinge pe cea de lei cîntată?
Mai mult, nu vreau nimica uman și-înmămurată
Dacă rîmîn, cu ochii spre-un rai neîntrerupt,
Eu rumeg amintirea lăptelii ce-ți-am supt.
D.
De plîns menită-i jertfa destinului să fie!
I.
Da, numai pentru mine eu înfloresc, pustie!
Grădini de ametiste, știți bine, adîncite
De-apururi în savante neanturi uluite,
Aurării uitate, de-un antic verde clar,
În somnul fără soare al unui lut primar,
Voi pietre căror ochii-mi, ca nestemate pure,
Le dăruie-o lumină melodioasă, dure
Metale, care faceți din tînăra mea coamă,
Fatală frumusețe, greu cer de coroană!
Iar tu, femeie, scoasă din secole haine
Spre un temeii malfic de peșteri sibiline,
Tu - îmi spui de muritorul scîndu-mi din calicil
De rochie și-arome-in sălbatică delicii
Al golițiunii mele bălăi și dalb fior,
Proorocesci că dacă al verii-azur ușor
- Spre el femeia tînde cu-obrisia ei toată -
Mă vede în pudoarea-mi de stea înfrigurată
Eu mor.
Iubesc orarea de-a fi virgînă, vreau
Să simt într-una groaza ce pletele-mi mi-o dau,
Și seara-in invelișu-mi trăgîndu-mă, reptilă,
Să simt, neviolată, în carnea-mi Inutilă,
Prea recea scinteierea a luminii tale mate,
Tu care mori, tu care îmi arzî de castitate,
Noapte de slouiri albă și de zăpădă crudă!
Iar sora-ți fără moarte, o, sora mea tăcută,
Alb visul meu spre tine se va-înălța pe-o roză
Aidoma luminii acelu ce visează,
Mă cred însingurată în monotonă-mi vază
Și totu-in jur trăiește-in oglinda idolatră
Care reflectă calmă în somnul ei constant
O rece lrodadă, cu ochi de diamant.
O, farmec de pe urmă, da! sint însingurată.
D.
Plecați la moarte, doamnă?
I.
Nu, doica mea uitată,
Te du în pace, lartă acestel inimi crude,
Ci trage-întii obolul, prea îngereșc suride
Azurul în vitralii înalte și profunde.
Tu știi, detest frumosul azur! Inalte unde
Se leagăna-într-o țară cu țărîmuri negîndite
Rotînd-un cer sinistru cu pleoape dușmănite
De Venus care, seara, la în tuffisur fac.
Pleca-voi, deci.
Aprinde copilărescul joc,
Spui tu, acele flăcări cu ceara-in foc domol
Plîngînd într-un plîns surd al aur trecător...
D.
Și-acum?
I.
Adio. Castă a gurii mele floare
Tu mîni.
Aștept un lucru necunoscut în care
Misterul ignorîndu-l și țipătul incins
Vei azvîrli supremul tău spasam de plîns ucis,
Brusc, al copilăriei, simtînd în stări secrete
Tirzii despărțirii de recile ei pietre.

III. Cîntarea
Sfîntului Ioan

În cumpănă înaltă
Suprafîrșec exaltă
Azi soarele și iar
Recade-n jar
Eu simt cum în vertebre
Se desfășor tenebre
Crescînd un rece zon
La unison
Și teasta-mi sus aprînsă
Însingurat desprînsă
De' zboru-acestei coase
Victorioase
Cu o ruptură trează
Se șterge ori tranșează
Eternul dezacord
C-un trup azi mort
Și beată de ascuze
Continuă să urmeze
În marea sărătură
Privirea pură
La punctul unde gerul
Fixează purul cerul
Neîngăduînd mai mori
Culmi o ghetari
Dar grea de-ocel îmens
Temei ce m-a ales
Să spăl pe om de vină
Teasta se-înclină.

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMANIA

Redactor șef:
Virgil Teodorescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Georgeta Horodincă,
Fănuș Neagu
Secretar general de redacție:
Constantina Toiu

REDACTIA:
București Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon: 11 51 54; 12 16 10
ADMINISTRATIA:
Soseaua Kiseleff 10 tel. 18 33 99
ABONAMENTELE:
3 luni - 13 lei; 6 luni - 26 lei; 1 an - 52 lei
Tiparul executat la
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”
Prezentarea grafică: Mircea Popescu
Paginator: Nicolae Ion